

vergadering **C45**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 27 oktober 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over samen school maken – 374 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het onderzoek naar middelenstromen van scholen naar koepels en centrale diensten van het GO! – 378 (2022-2023)	5
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de oproep van leraren en coördinatoren in het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers naar aanleiding van de capaciteitstekorten – 283 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het tekort aan plaatsen voor anderstalige nieuwkomers – 308 (2022-2023)	8
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de leerlingenaantallen voor duaal leren – 416 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de systeemfouten in duaal leren en de oproep vanuit het veld om het systeem te hervormen – 419 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over duaal leren – 422 (2022-2023)	17
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de rol van de centra voor leerlingenbegeleiding bij de doorverwijzingen naar het buitengewoon onderwijs – 332 (2022-2023)	28
VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de digitalisering in het hoger onderwijs – 274 (2022-2023)	33

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over samen school maken – 374 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, in de cao XII werden een aantal gekleurde middelen toegekend, bijvoorbeeld voor het samen school maken. In elke onderwijsinstelling kunnen een aantal uren vrijgemaakt worden voor personeelsleden, aangesloten bij een vakbond, om syndicaal werk te verrichten.

Met de sociale partners werd een afsprakenkader gemaakt waarin werd toegelicht waarvoor de middelen dienen. Daarnaast moet het ook een kader zijn om in gesprek te gaan over hoe de dubbele voordelen die zouden kunnen ontstaan, worden vermeden, bijvoorbeeld in combinatie met plage, bijzondere pedagogische taken (bpt) en instellingsgebonden opdrachten. Toch blijken er op het terrein heel wat onduidelijkheden te zijn.

Zo is het volgens sommigen niet duidelijk of deze lestijden al dan niet op school gepresteerd dienen te worden. Het zijn ook lestijden die in de functiebeschrijving van de leraar in kwestie worden opgenomen en waarop hij of zij geëvalueerd kan worden, alleen heeft de directie vaak geen zicht op de concrete taken waar de leraar op dat moment aan werkt.

Bovendien dreigen er zich in de toekomst ook problemen te stellen rond de benoemingen want in principe kan er in deze lestijden ook benoemd worden, maar het is niet duidelijk wat er moet gebeuren als het personeelslid in kwestie zijn of haar lidmaatschap bij de vakbond opzegt, deze lestijden dus niet meer kan opnemen, maar er wel in benoemd blijft.

Ik vroeg onlangs een aantal cijfers op over het aantal personeelsleden die opdrachten vervullen in het kader van samen school maken: 3655 personeelsleden presteerden 4662 opdrachten in het voorbije schooljaar. Daarvan zijn iets meer dan 2000 personeelsleden werkzaam in het basisonderwijs.

Ik heb daarom de volgende vragen, minister.

Hoe evalueert u die eerste periode van deze maatregel samen school maken?

Kreeg u eerder ook al signalen over de onduidelijke regeling om deze maatregel in de praktijk om te zetten?

Zult u met de onderwijsactoren in gesprek gaan om de onduidelijkheden verder uit te klaren en sluitende afspraken te maken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik heb hieromtrent zelf nog geen enkele vraag gekregen. Navraag bij mijn administratie leert me dat mijn administratie sporadisch wel een vraag krijgt over de aanwending van deze middelen. De scholen krijgen in dat geval ook altijd een concreet antwoord, gestoeld op de bestaande regelgeving. Algemeen genomen, kunnen we stellen dat de meeste scholen de regelgeving en het door de sociale partners afgesloten afsprakenkader correct en zonder problemen hebben toegepast.

Ik wil in dezen ook niet al te sturend optreden en het overlaten aan het lokale veld om met de nodige flexibiliteit een aantal zaken af te spreken zoals het al dan niet

op school uitvoeren van de taken waarnaar u verwijst. Mochten er vanuit het veld meer signalen komen dat er nog nood is aan meer duidelijkheid – maar zoals gezegd, krijg ik die niet – dan denk ik dat de sociale partners de kans moeten krijgen om dat te verduidelijken in hun afsprakenkader. Maar ook van de sociale partners krijg ik dat signaal niet. Ik wil dat allemaal wel begeleiden als dat nodig is, maar ik krijg hierover geen vragen vanuit het veld. Ook van de sociale partners kreeg ik geen vraag om dat afsprakenkader te herzien of te finetunen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister. Ik denk dat de directeurs, scholen en iedereen die mee school maakt momenteel niet zitten te wachten op extra opdrachten en het wel beredderen. Ik ben er trouwens van overtuigd dat, als er vragen komen op het departement, die wel met zeer veel zorg beantwoord worden. Dat is het punt niet.

Maar ik heb nog een specifieke extra vraag. Die maatregel om samen school te maken is genomen om het beleidsvoerend vermogen op te krikken, met als bedoeling om met het sociaal overleg net in te zetten op die kwaliteitsvolle arbeidsvoorwaarden: duurzame werkomstandigheden, constructieve arbeidsverhoudingen en goede werkafspraken over de arbeidsinhoud. Dat draagt sowieso ook bij tot het welbevinden van leerlingen en cursisten. Maar mijn vraag is heel concreet: is er ook een opdracht gegeven aan de inspectie om na te gaan of dit alles ook wel effectief impact heeft op het beleidsvoerend vermogen? Als ik het uitreken, gaat het namelijk toch over driehonderd fulltime equivalenten die vrijgemaakt zijn om dat beleidsvoerend vermogen te ondersteunen. Dan denk ik dat het ook wel nodig is, zeker in tijden van krapte in de leraarskamer, dat die middelen goed en effectief worden ingezet.

Karolien Grosemans (N-VA): Ik sluit heel kort aan. Ik heb het afsprakenkader gisteren nog eens gelezen. Dat lijkt me eigenlijk een heel evenwichtig afsprakenkader, zonder starre, rigide regeltjes. Het bevat wel een opsomming van allerlei regeltjes maar het gaat om heel duidelijke afspraken, die tegelijkertijd toch ook voldoende soepelheid laten aan het lokale niveau.

Minister, ik hoor u zeggen dat er op dit ogenblik toch weinig problemen worden gesignaleerd en dat de meeste scholen het afsprakenkader op een correcte manier interpreteren. Ik onthoud wel uit uw antwoord dat u de vinger aan de pols houdt en dat er, indien nodig, toch contact zal worden opgenomen met de sociale partners.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Heel concreet: als er zich vragen of problemen stellen, dan wordt daar door de administratie zo accuraat mogelijk op geantwoord. Is er verder nood aan verduidelijking, dan wil ik dat opnemen. Maar vooralsnog krijg ik die vraag niet. Ik vind het wel terecht dat u zegt dat we het effect op het beleidsvoerend vermogen en de bijdrage inderdaad zullen moeten evalueren. Dat zal ongetwijfeld verschillen van school tot school, maar in globo wil ik dat te gepasten tijde wel, samen met de sociale partners, evalueren.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel voor de antwoorden, minister. Het zal u niet verbazen dat ook ik geen voorstander ben van strakke regels en van weinig soepelheid in de onderwijswetgeving. Dat is het punt niet. Wel moet er duidelijkheid zijn, bijvoorbeeld over de vraag of personeelsleden effectief op school aanwezig moeten zijn of niet. Maar ik denk dat, als dat zo is, het duidelijk moet zijn dat

daarover onderhandeld kan worden op lokaal niveau en dat er niet vanuit een richting gezegd wordt dat het niet hoeft. Onderhandelen op lokaal niveau lijkt mij dan de beste oplossing. Ik kijk in elk geval, samen met u, uit naar de Onderwijsspiegel waarin we misschien zullen kunnen lezen wat het effect is op het beleidsvoerend vermogen van onze scholen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het onderzoek naar middelenstromen van scholen naar koepels en centrale diensten van het GO!

– 378 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, in de beleids- en begrotingstoelichting Onderwijs en Vorming voor het begrotingsjaar 2021 gaf u aan concreet invulling te willen geven aan uw doelstelling om onderwijsmiddelen in te zetten waarvoor ze bedoeld zijn. Zo kondigde u aan in kaart te laten brengen hoeveel mensen en middelen van de scholen naar de koepels of het net vloeien.

Bij de begrotingsbesprekingen in de Commissie Onderwijs van november 2020 gaf u aan om hier in 2021 concreet van start mee te willen gaan. Ik citeer uit het verslag van de begrotingsbespreking: "Scholen moeten excellent onderwijs realiseren voor elke leerling en een correcte en doelgerichte besteding van de toegekende werkings- en omkaderingsmiddelen garanderen. Deze middelen zijn bedoeld voor onze kinderen en onze scholen, eerder dan voor overkoepelende structuren. Ik start in 2021 met het gefaseerd in kaart brengen van de werkingsmiddelen en omkadering die schoolbesturen ontvangen en gebruiken om de werking van andere organisaties te financieren, te starten met de koepels waartoe deze schoolbesturen behoren en de centrale diensten van het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!)"

Het onderzoek naar deze middelen voor de koepels en de centrale diensten van het Go! zou via een studieopdracht verlopen. De onderwijsadministratie was toen bezig met de opmaak van het bestek voor deze opdracht en u verwachtte de resultaten van die studie eind 2021. Eind 2020 werd voor dit onderzoek een bestek "Analyse van de middelenstromen van scholen naar koepels en centrale diensten GO!" in de markt gezet door de Vlaamse overheid. Het bestek voorzag een uitvoeringstermijn van 9 maanden voor deze opdracht en de opdracht werd toegewezen aan het audit- en advieskantoor Ingenio-GRC.

Over dit onderzoek heb ik volgende vragen, minister.

Slaagde het auditbureau erin om binnen deze termijn ook een rapport af te leveren?

Hebt u de resultaten van dit onderzoek ondertussen al kunnen analyseren? Welke opvallende zaken kunt u hier uithalen? Welke bijstellingen zijn volgens u aan de orde?

Wanneer zullen de resultaten van dit onderzoek worden vrijgegeven? Met wie gaat u de resultaten van de audit verder bespreken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is inderdaad zo dat vanuit de Vlaamse overheid er heel wat middelen voorzien worden voor de scholen. Dat is ook goed. Maar natuurlijk kunnen we ook enkel kwaliteitsvol onderwijs garanderen als de middelen ook effectief gebruikt worden waarvoor ze bedoeld zijn. Ik vind het dan ook maar normaal dat de meeste middelen in de klas en in de scholen terechtkomen, eerder dan bij overkoepelende structuren.

Net daarom hebben we inderdaad die passage in het Vlaams Regeerakkoord opgenomen met die ambitie om daaromtrent toch een onderzoek te voeren. Dat onderzoek is uitgevoerd en is ook opgeleverd. Die opdracht is gegaan naar een onafhankelijk onderzoeksbureau Ingenio-GRC. Ik neem de belangrijkste resultaten en aandachtspunten er even bij.

Ik denk dat uit het onderzoek blijkt dat de voornaamste bron van de middelenstromen de lidgelden zijn. Voor 2019 gaat dat om een bedrag van ongeveer 13 miljoen euro. Samengevat wil dat zeggen dat ongeveer drie kwart van de middelenstroom tot stand komt via de lidgelden die de scholen dus betalen aan hun koepel. Dat is ongeveer 71,3 procent in 2019 en 76 procent in 2020. Uit het onderzoek bleek ook dat er geen middelenstromen zijn qua personeel vanuit de scholen naar de overkoepelende organisatie. De gedetacheerde leerkrachten die werken bij de overkoepelende structuur staan niet op de payroll van de scholen.

Het onderzoek brengt ook in kaart welke diensten daartegenover staan, welke diensten er geleverd worden aan de scholen. Dat is ten eerste navorming. De meeste onderwijsverstrekkers organiseren een gratis aanbod, dat wil zeggen dat de kosten gedekt zijn door die lidgelden of rechtstreeks gefinancierd werden door de Vlaamse Overheid. Daarnaast wordt door sommige onderwijsverstrekkers voor de leden en voor derden ook een betalend aanbod georganiseerd.

Alle onderwijsverstrekkers vervullen natuurlijk een rol in belangenbehartiging. Ze geven ook allen advies over personeelszaken, over organieke wetgeving, over onderwijswetgeving. Wat de overige terreinen van mogelijke dienstverlening betreft, met name op het vlak van infrastructuur, raamcontracten – dus gezamenlijke aankopen –, verkoop van cahiers en drukwerkmateriaal en andere activiteiten, is er wel een grote diversiteit tussen de koepels en zijn het aanbod en de dienstverlening wel heel gedifferentieerd.

Het onderzoek bracht afsluitend ook in kaart in welke mate de onderwijsverstrekkers de middelen en hun dienstenaanbod zelf opvolgen en evalueren. Alle organisaties stellen jaarlijks een begroting op en maken afspraken met hun leden over de jaarlijkse bijdragen, de lidgelden en de subsidies. De jaarlijkse financiële cijfers bij de Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten (OVSG), Katholiek Onderwijs Vlaanderen en centrale diensten van het GO! zijn onderworpen aan een controle door de revisor en worden openbaar gemaakt. De andere netwerkorganisaties hebben een bestuursorgaan, waarin dan weer alle schoolbesturen zijn vertegenwoordigd, en dat ook zorgt voor de verificatie van die cijfers.

Enkel bij OVSG werd een monitoring van het dienstenaanbod vastgesteld, in de vorm van een meting van een activiteitsgraad van de eigen dienstverlening. Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV) en de centrale diensten van het gemeenschapsonderwijs hebben recent hun kernopdracht herbekeken, wat zich ook vertaalde in een nieuwe organisatiestructuur. Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV) deed recent een zelfevaluatie.

Ik blijf wel nog even stilstaan bij enkele aandachtspunten, kwestie van dat onderzoek ook in een juist daglicht te plaatsen want er zijn wel wat beperkingen. Ten eerste heeft het onderzoeksbureau heel wat problemen ondervonden bij het opvragen van boekhoudkundige gegevens. Daarbij signaleerden sommige koepels meermaals dat ze het moeilijk hadden met dit onderzoek en waren ze niet al te

gewillig om alle data te verstrekken, wat ook niet altijd gebeurd is. De cijfers voor 2020 zijn allicht onderschat en foutief aangezien de cijfers van bijvoorbeeld Katholiek Onderwijs Vlaanderen maar gaan over 8 maanden en niet over een volledig boekjaar. Dat heeft dan wel te maken met de herstructurering van hun boekhouding.

Er zijn grote verschillen vast te stellen tussen de onderwijsverstrekkers die maken dat de middenstromen moeilijk met elkaar te vergelijken zijn. Er is een diversiteit in het aanbod van aangeleverde diensten, die dikwijls het resultaat zijn van een historisch proces en van de keuzes om bepaalde diensten wel of niet aan te bieden.

Tot slot geef ik nog mee dat de centrale diensten van het gemeenschapsonderwijs werkingsmiddelen gedoteerd krijgen door de Vlaamse Gemeenschap. De cijfers over het GO! zijn dan ook in het geheel niet vergelijkbaar met die van de vrijonderwijsverstrekkers. Maar het lijkt me misschien wel zinvol om het onderzoeksbureau ook uit te nodigen en dan kan het ook getuigen over de complexiteit van de oefening en de beperkingen die zij ter zake hebben ondervonden.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister, om alvast een tipje van de sluier van het onderzoek op te lichten. Ik onthoud vooral de grote diversiteit in dat onderwijs, niet alleen de diversiteit in onze scholen maar ook tussen de koepels. Ik ben daar zeer tevreden over want dat betekent net dat die vrijheid van onderwijs ook zo transparant is bij de koepels en het resultaat is van een historisch proces. Die rijkheid en verscheidenheid in ons onderwijs zorgen er net voor dat we kunnen streven naar goed onderwijs. Ik denk dat dat het doel is, minister. Het doel kan niet zijn om een onderzoek te voeren en dan eigenlijk vragen te gaan stellen die net over die verscheidenheid gaan en die het moeilijk maken om er onderzoek naar te doen.

Ik ben wel benieuwd naar de problemen rond het opvragen van gegevens, waar u het over had. Ik dacht, als voorzitter van VSOG, dat we er alles aan gedaan hebben. Iedereen heeft er baat bij om hieraan mee te werken en ik dacht dat dat ook wel het geval was.

Ik had nog een heel concrete vraag over die belangenbehartiging. Als we willen dat er een goed beleid wordt gevoerd, dat er geluisterd wordt naar het terrein, is het toch wel zeer nuttig dat daar ook vertegenwoordigers zijn van het terrein en dat die samen school kunnen maken. Ik heb pas een vraag gesteld over samen school maken op lokaal niveau. Ik denk dat we dan eerlijk en consequent moeten zijn en dat ook moeten toejuichen op nationaal of Vlaams niveau. Als ik het goed begrepen heb, zegt u over de aanrekening van diensten of samenaankoop dat dat eigenlijk een vestzak-broekzakoperatie is waarmee de scholen goed gediend zijn. De koepels zorgen ervoor dat dat een break-even verhaal is, dat daar geen geld blijft plakken. Ik denk dat dat ook alleen maar de kwaliteit van ons onderwijs kan dienen. Maar ik ben akkoord om ook dit van naderbij te onderzoeken. Dank u wel.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank u wel. Het lijkt me zinvol om de mensen eens te horen want ik zou u bijvoorbeeld cijfers kunnen geven over wat een school betaalt aan de koepel. Ik heb, voor alle duidelijkheid, die data ook meegegeven. Er is wel enige nuance. Ik weet zeker dat ik ze ergens in een schriftelijk antwoord heb en dat dat enige tijd geleden aan bod gekomen is. Maar ik weet niet meer van wie. Maar je kunt eruit opmaken wat een school betaalt aan de koepel en dat zijn heel uiteenlopende bedragen. Maar de waarheid gebiedt me ook om te zeggen dat de dienstverlening ook totaal verschillend is. De vraag is wat je daarvoor terugkrijgt. Je zou kunnen denken dat de ene koepel dan wel heel duur is in vergelijking met een

andere, maar daar staat tegenover dat de dienstverlening ook anders is. De vraag is of je dat volledig gedetailleerd in kaart kunt brengen. Het lijkt me misschien zinvol dat je het betrokken bureau dan ook eens vraagt om met alle nuances een en ander in kaart te brengen, en vooral met de correcte duiding. *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister. Ik denk dat ik kan besluiten dat die grote diversiteit in ons onderwijsnet iets is waar we trots op moeten zijn. Het is een kans om de rijkdom van ons onderwijs te benadrukken. Het feit dat die organisaties, die koepels en het GO! er zijn, zorgt voor de belangenbehartiging, de vorming, de professionalisering, allerlei diensten waar scholen inderdaad via lid-gelden of via andere middelen voor betalen, maar de scholen weten ook waarvoor ze betalen. Ik denk dat dat ook is wat ik hoor uit uw betoog. Ik denk dat wie met een vergrootglas zoekt naar middelen die onterecht worden ingezet en die niet dienen voor de kwaliteit van ons onderwijs, van een kale reis terugkomt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de oproep van leraren en coördinatoren in het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers naar aanleiding van de capaciteitstekorten – 283 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het tekort aan plaatsen voor anderstalige nieuwkomers – 308 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Op dinsdag 11 oktober trokken Antwerpse OKAN-leraren en -coördinatoren (onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers) aan de alarmbel wegens het nijpend tekort aan plaatsen voor anderstalige leerlingen in Antwerpen en bij uitbreiding heel Vlaanderen. Ondanks de recente capaciteitsstijging in Antwerpse scholen van 1000 naar 1700 plekken, zitten de OKAN-klassen er vol. Door de toename van het aantal anderstalige leerlingen en het capaciteitstekort, blijft de wachtlijst aangroeien. Hierdoor zouden in Antwerpen meer dan 200 migranten op leerplichtleeftijd tussen 12 en 18 jaar gewoon maar wat doelloos thuis zitten of buiten rondhangen. Ook in Brussel is OKAN al volledig volzet.

Volgens de sector is er dringend nood aan extra ondersteuning, mede door de enorme taalverscheidenheid binnen de doelgroep, en door andere problemen die deze leerlingen vaker met zich mee naar de klas brengen.

De druk op OKAN heeft ook een grote impact op het gewone onderwijs. Anderstalige leerlingen worden voorbereid om door te stromen naar een gewone klas. Indien men in de OKAN-klas door capaciteitsdruk en tekortschietende ondersteuning minder kwaliteitsvol kan werken aan kennis en vaardigheden van de Nederlandse taal, dan moeten de leerlingen ofwel er langer in blijven, maar dan blijft de wachtlijst aangroeien, ofwel worden ze doorgesluist naar het gewone onderwijs zonder voldoende Nederlands te kennen. De facto wordt uit nood vaak voor die laatste oplossing gekozen.

Het is dus enorm nefast dat daardoor leerlingen die amper Nederlands kennen, sneller in het gewone circuit terechtkomen. Dat heeft immers grote gevolgen voor de algemene onderwijskwaliteit. De facto stromen leerlingen uit OKAN vaak naar de meer praktijkgerichte richtingen, dus vooral naar het bso. Dat is nu net de onderwijsvorm waar de algemene niveaudaling het duidelijkst is, en waar sowieso al veel leerlingen met verhoogde zorgnoden zitten. Recent Vlaams peilingsonderzoek voor het vak Project Algemene Vakken (PAV) in de derde graad bso, toonde dat slechts een op de drie leerlingen de eindtermen voor begrijpend lezen, luisteren en rekenen haalt. Dat betekent dat twee derde van de leerlingen die afstuderen in het bso, onvoldoende kennis en vaardigheden heeft om essentiële informatie uit een tekst te halen, of om basisberekeningen te maken. Dit zorgt ook voor een grote werkdruk voor de leraren. Het helpt dus zeker niet om het beroep aantrekkelijker te maken. Leraren in het gewone onderwijs zijn daar ook niet toe opgeleid, om die anderstaligen extra te begeleiden.

Vandaar de volgende vragen. Hoe evalueert u deze kwestie en de bezorgdheden van OKAN-leraren en -coördinatoren?

Hebt u zicht op de Vlaanderenbrede omvang van het capaciteitstekort? Hoeveel anderstalige jongeren staan er in Vlaanderen thans op een wachtlijst, en zitten bijgevolg dus gewoon thuis?

Hebt u hieromtrent al overleg gehad met de onderwijsverstrekkers en/of specifieke vertegenwoordigers van het OKAN-onderwijs? Indien neen, wanneer komt dat dan? Indien ja, wat waren hier de conclusies?

Welke eventuele initiatieven zal de minister nemen om tegemoet te komen aan deze problemen?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik wil de heer Laeremans zeer bedanken voor het feit dat ik mijn vraag verleden week mocht uitstellen.

Mijnheer Laeremans heeft het probleem al geschetst. We staan voor grote uitdagingen. We hebben alle kinderen die hier in België, in Vlaanderen, zijn aangekomen door de Oekraïne-crisis. Daarnaast zie je dat er vandaag ook een instroom is van mensen op zoek naar bescherming – er zijn conflicten in heel de wereld, vrees ik. Daar zitten ook kinderen tussen, en die kinderen hebben recht op onderwijs.

Ondanks de spoeddecreten die scholen extra middelen en mogelijkheden gaven – dat mag wel gezegd – om anderstalige nieuwkomers op te vangen, staan er nog steeds leerlingen op de wachtlijst. Ik wil heel concreet naar het Antwerpse voorbeeld verwijzen, omdat daar natuurlijk ook een grote groep kinderen aankomt. Daar werden vorig jaar en dit jaar zevenhonderd extra plaatsen gecreëerd. Dat is niet niets, met dank aan de schoolbesturen en mijn collega Jinnih Beels, maar natuurlijk ook uw middelen, minister. Toch blijft het tekort aan plaatsen voor anderstalige leerlingen in Antwerpen, en bij uitbreiding Vlaanderen, nijpend.

Momenteel staan er in Antwerpen – ik heb de laatste cijfers nog eens opgevraagd – nog bijna driehonderd nieuwkomers tussen 12 en 18 jaar op de wachtlijst. Die zitten inderdaad thuis, zonder enig vooruitzicht. Naar schatting zal de wachtlijst aangroeien tot vierhonderd leerlingen tegen december. De scholen geven aan dat er dringend nood is aan extra ondersteuning.

Dit is zeer problematisch, want hun recht op onderwijs wordt geschonden. De leerplicht geldt vanaf de zestigste dag na inschrijving in het vreemdelingenregister of het bevolkingsregister. Ook het Verdrag inzake de rechten van het kind zegt dat

dat recht op onderwijs nooit geschonden mag worden. Maar wat als er nergens plaats is?

De druk zal niet afnemen. Veel OKAN-leerlingen stromen na hun OKAN-jaar ook door naar diverse studierichtingen in het secundair onderwijs. In Antwerpen verwachten ze dat op basis van de huidige cijfers er volgend schooljaar vijfhonderd extra leerlingen – dat is toch echt serieus – zich zullen willen inschrijven in het regulier onderwijs, vaak naar arbeidsgerichte studierichtingen. Of ze dan een plaats zullen vinden, is nog maar de vraag, want begin dit schooljaar stonden ook al leerlingen op de wachtlijst voor die studierichtingen. Een wachtlijst die dus alleen maar dreigt aan te groeien, wat niet alleen een impact zal hebben op gewezen OKAN-leerlingen, maar ook op alle andere leerlingen.

Daarom, in een eerste ronde, de volgende vragen, minister. Waar ziet u nog mogelijkheden om extra plaatsen te creëren? Bent u bereid om, samen met minister Somers, te bekijken hoe lokale besturen kunnen worden versterkt, zodat het recht op onderwijs voor deze kinderen kan worden gewaarborgd?

Houdt u rekening met de nood aan extra capaciteit die in het reguliere onderwijs nodig zal zijn vanaf volgend schooljaar door de doorstroom van gewezen OKAN-leerlingen? Hoe zult u daar werk van maken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dit is natuurlijk te wijten aan de instroom van een heel grote groep Oekraïense vluchtelingen, die de druk op het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers serieus vergroot heeft. We hebben daarom een reeks van noodmaatregelen genomen, om het onderwijsveld maximaal te ondersteunen in het opvangen van deze crisis.

Er bestaan drie sporen, in concreto, voor het opvangen van de Oekraïense kinderen en jongeren. Dat zijn, één: de opvang in de klas, waarbij je eigenlijk gewoon probeert die leerlingen te absorberen in de bestaande klassen. Het tweede spoor is dan de opvang in aparte klassen, in OKAN-klassen. Drie is via huisonderwijs, en dat kan individueel of collectief zijn. Collectief, dan spreek je vooral over onderwijs georganiseerd in zogenaamde nooddorpen.

Wat we van in het begin gedaan hebben, is proberen het voor schoolbesturen zo eenvoudig mogelijk te maken om OKAN-onderwijs te organiseren, of extra capaciteit te voorzien. Schoolbesturen kunnen heel flexibel OKAN programmeren. Vroeger was er een soort goedkeuringsprocedure. Dat is eigenlijk vervangen door een meldingsprocedure. Men moet gewoon melden aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) wanneer een nieuwe vestigingsplaats in gebruik wordt genomen.

Twee: we hebben gezorgd voor extra middelen, met het nooddecreet dat u gestemd hebt. We hebben er ook voor gezorgd dat de teldag begint te lopen vanaf het moment dat een leerling instroomt, wat toch redelijk uitzonderlijk is. We hebben daarvoor de toestemming van Begroting gekregen. Er is dus geen vaste teldag. Vanaf de dag dat de leerling binnenkomt, tikt die aan op de financiering.

Drie: we hebben ook mogelijk gemaakt dat, gelet op het lerarentekort, de nodige flexibiliteit werd geboden, in die zin dat ook voor OKAN de ratio geldt dat niet-ingevulde lerarenuren kunnen worden omgezet in punten, wat in concreto betekent dat, wanneer men geen leraren vindt, de middelen die voor de betrokken leraar voorzien waren, kunnen worden ingezet om andere profielen aan te werven, zonder lerarendiploma. We maken ook hier van de nood een deugd. We hebben ook mogelijk gemaakt dat de vervolgcoaches eenvoudig kunnen worden ingezet in het OKAN-onderwijs.

Hierdoor hebben we maximaal flexibiliteit en ondersteuning gegeven. Dat heeft mogelijk gemaakt dat, als je vergelijkt sinds het begin van het schooljaar, we zeventienhonderd extra plaatsen op zo'n korte tijd hebben kunnen creëren. Dat is dankzij een goede samenwerking, en dan vooral met het Antwerpse stadsbestuur. We hebben hierbij echt aan één zeel getrokken, zoals we dat ook doen met het buitengewoon onderwijs, en soms gaat dat over heel concrete dossiers, waarover we op kabinetsniveau met elkaar proberen samen te werken. Ik stel vast dat er ook buiten Antwerpen stappen werden gezet om capaciteit te creëren, waarvoor evenzeer grote dank.

Maar dat maakt dat ik toch moet vaststellen dat de vraag nog groter is dan het verruimde aanbod dat we gecreëerd hebben. Dat maakt dat – binnen de werkingsgebieden van de lokale overlegplatformen (LOP's) – momenteel zo'n 250 leerlingen op een wachtlijst staan. Meer dan 200 van deze leerlingen staan op een wachtlijst in de stad Antwerpen, al moet ik daar nuanceren, want er zullen daar ongetwijfeld dubbeltellingen bij zitten. De scholenaggregatie van die diverse wachtlijsten is niet uitgezuiverd. Waarschijnlijk is dat cijfer in de realiteit dus een beetje lager.

Maar ik ben het met u eens dat het betreurenswaardig is dat het leerrecht van sommige jongeren geschonden is, ook al is dat beperkt in aantal, dat maakt niet uit. Dat is een manco, want ook zij hebben het recht om te leren, en om ook zo snel mogelijk goed Nederlands te leren. Precies daarom gaan mijn kabinet en administratie constant in overleg met, vooral, vertegenwoordigers van de stad Antwerpen. Dat is natuurlijk omdat daar veel Oekraïners zijn. We hebben opnieuw het effect van in het begin. Wat bedoel ik daarmee? Bij de start van de Oekraïne-crisis ging de grote flow richting Antwerpen, eenvoudigweg omdat daar een historisch gegroeide grote gemeenschap bestaat. Vervolgens had ik er bij de toewijzing vanuit Brussel op aangedrongen dat bij de verdeling van Oekraïners vanuit een spreidingslogica en sturend zou worden opgetreden. Maar dat is nu de facto ook verlaten, met als gevolg dat men opnieuw preferentieel richting Antwerpen gaat. Dus de nieuwe instroom zie je ook richting Antwerpen gaan.

Wel even terzijde: de cijfers stabiliseren. Op een bepaald moment in oktober, begin deze maand, was er voor het eerst een daling in het aantal inschrijvingen van Oekraïense kinderen en jongeren in ons onderwijs. Vervolgens was er weer een lichte stijging, maar het stabiliseert nu rond het cijfer van 7200. Misschien dat het de volgende weken weer stijgt. Er zit daar altijd een 'delay', een uitgesteld effect, op. Dat is ook de logica zelve. De eerste prioriteit van ouders in een vluchtelingenstroom is niet om, vanaf dag een dat ze hier toekomen, hun kinderen in te schrijven in het onderwijs. Men heeft wel andere praktische beslommeringen. Daar zit dus altijd wel een uitgesteld effect op. Vandaar dat ik een beetje een slag om de arm hou, maar ik geef jullie voor alle openheid die data mee.

We bekijken wel, vooral met de stad Antwerpen, hoe we extra capaciteit kunnen creëren. Recent zit men daar opnieuw rond samen. Over de uitkomst van dat overleg kan ik nog niet vooruitlopen, maar ik kan u geruststellen: we zijn ons wel degelijk bewust van de precaire situatie, vooral in Antwerpen. Daarom ook dat de lijnen zeer kort zijn, en de samenwerking goed. Maar we kunnen op het terrein ook maar doen wat we kunnen. Zeventienhonderd extra plaatsen creëren op zo'n beperkte oppervlakte, dat is niet niets.

Ik kom tot de vraag naar een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak om het recht op onderwijs bij anderstalige nieuwkomers te garanderen. Ik denk dat Jinnih Beels het nog maar net in de pers had over het aanbieden van taal oefenkansen buiten het reguliere onderwijs. Je verwijst ongetwijfeld daarnaar. Ik ben het daarmee volledig eens, want hoe meer taal oefenkansen hoe beter. Zo'n beleidsdomeinoverschrijdende aanpak kan ik alleen maar toejuichen.

We hebben daarvan ook concrete voorbeelden, zoals de samenwerking tussen Onderwijs en het Agentschap Binnenlands Bestuur voor de ondersteuning van zomerscholen. Daar hebben we dat concreet gerealiseerd. Dat hebben we ondertussen ook decretaal verankerd. Volgens dit decreet moeten leerlingen niet in een school zijn ingeschreven om aan een zomerschool te kunnen deelnemen. Dat is dus een goede illustratie. Ik wil wel even een kanttekening maken. Een zomeraanbod, of welk taalstimulerend aanbod ook, kan nooit een vervanging zijn van een gewoon, regulier onderwijsaanbod. Het verstrekken van onderwijs blijft de verantwoordelijkheid van de school. Een informeel taalaanbod kan complementair zijn aan OKAN, maar ook niet meer dan dat.

Wat de doorstroom van anderstalige nieuwkomers naar het reguliere onderwijs betreft, moet ik erop wijzen dat gewezen anderstalige nieuwkomers op het vlak van Nederlands ook extra ondersteund worden in het reguliere onderwijs. Het is niet zo dat ze, eenmaal ze uitstromen uit de OKAN-klas, totaal worden losgelaten. Er zijn ook de vervolgschoolcoaches, die zorgen voor de ondersteuning, begeleiding en opvolging van gewezen anderstalige nieuwkomers in het vervolgonderwijs. Daarnaast beschikken scholen over verschillende instrumenten om de Nederlandse taalvaardigheid van hun leerlingen te versterken, zoals het organiseren van flexibele trajecten, het aanbieden van inhaallessen en de mogelijkheid om voor elke leerling maximaal drie uur extra Nederlands boven op de lessentabel te organiseren.

Iets anders is het capaciteitstekort in het regulier secundair onderwijs, waar gewezen anderstalige nieuwkomers mogelijk mee geconfronteerd worden eens zij het onthaaljaar verlaten. Op basis van de prognoses die we hebben via de capaciteitsmonitor – de vooruitblik in de toekomst – worden er dan ook extra capaciteitsmiddelen voorzien. Voor de periode 2019-2022 is er aan de stad Antwerpen maar liefst 29 miljoen euro toegewezen. 29 miljoen euro voor drie jaar. Ondertussen hebben we op het niveau van de Vlaamse Regering beslist om 180 miljoen euro aan capaciteitsmiddelen voor de begrotingsjaren 2022 tot en met 2024 geografisch te verdelen. Uiteraard is daar ook een grote hap voorzien voor Antwerpen.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u, minister, voor uw uitgebreide antwoord. U geeft een aantal cijfers, en dat is wel interessant. U zegt dat die stabiliseren op een 7200. Maar is dat Vlaanderenbreed? Of is het alleen in Antwerpen en Brussel dat het probleem zich stelt, en is de rest een beetje verwaarloosbaar? U praat vooral over Oekraïners. Bedoelt u daar nu mee dat – stel dat je de Oekraïners uit het totaalaantal zou weglaten – we anders geen tekort zouden hebben? Of zijn er grote groepen vanuit andere landen die de laatste jaren ook instromen? Kunt u dat een beetje specificeren?

Hebt u zicht op de terugkeer? Ik ken toch Oekraïners – ik heb er zelf aan lesgegeven – waar de heimwee een beetje te sterk werd, en die dan zijn teruggekeerd. Een groot deel van Oekraïne is relatief veilig. Ik kan dat dus begrijpen. U zegt dat het stabiel blijft, maar het zou me verbazen dat er niet wat meer mensen terugkeren, gezien de situatie, en omdat dat allemaal zeer lang duurt.

En dan nog een vraag: hoe zit het met die lessen in die nooddorpen? Dat zijn meestal Oekraïners die lesgeven in het Oekraïens, als ik het goed begrijp. Zit daar ook een vorm van OKAN tussen om Nederlands te leren? Hoe loopt het daar? We hebben maar twee nooddorpen, dacht ik, in Gent en Mechelen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Dank u voor uw antwoord, minister. Ik snap uiteraard dat er, gezien de grote instroom aan Oekraïners, noodmaatregelen nodig

waren. We hebben dat decreet ook gesteund, onder andere die mogelijkheid om, wanneer je geen leerkracht vindt, uren om te zetten naar andere soorten personeelsleden, om ervoor te zorgen dat er toch iemand voor de klas staat, want ook het lerarentekort laat zich natuurlijk heel erg voelen als het gaat over OKAN-onderwijs.

Ik hoef natuurlijk niet uit te leggen dat dat niet ideaal is. OKAN is een zeer specifieke vorm van onderwijs. Het gaat over snelle taalverwerving, dus is het eigenlijk niet zo gezond dat je daar om het even wie voor de klas zet. Het betekent ook dat de klassen vaak groot zijn. Het zet druk op het leerproces. Nood breekt wet, dat snap ik, maar dat is toch geen ideaal scenario.

Bovendien zal er op een dag een eind komen aan die noodmaatregelen. Ik heb het nog eens gecheckt. Voorlopig staat erin dat die spoeddecreten blijven gelden zolang de Oekraïners recht hebben op dat tijdelijk statuut, en in het kader daarvan is er inderdaad heel veel financiering bijgekomen, zijn er extra mogelijkheden. Maar het gaat natuurlijk niet enkel over Oekraïners.

En ik wil nog eens in de verf zetten, voor alle duidelijkheid, dat het niet enkel over Antwerpen gaat. Het gaat ook over Brussel. We hebben hier ook schepenen die aan de alarmbel trekken, omdat – en daar volg ik u volledig – de spreiding van Oekraïners niet echt van een leien dakje loopt, en dat het weer de grootsteden zijn die daar meer dan hun verantwoordelijkheid nemen. De lokale besturen doen echt het uiterste, maar het blijft toch niet gemakkelijk.

Bovendien zijn er nu een aantal nooddorpen opgericht, waar Oekraïense kinderen vaak school volgen. Maar ook daar zullen die leerlingen op een bepaald moment kunnen doorstromen naar het reguliere onderwijs in de buurt. Bent u ook met de verschillende gemeenten waar een nooddorp is, aan het kijken hoe die doorstroom georganiseerd wordt, wanneer die doorstroom georganiseerd wordt? Is er eigenlijk al zicht op wanneer dat specifieke onderwijs in die nooddorpen ten einde komt?

Ik denk dat we voorbij die noodmaatregelen toch eens moeten nadenken over een meer structurele aanpak van het OKAN-onderwijs, waarbij je naar een mechanisme gaat waar de capaciteit meegroeit met de noden, ook als het gaat over financiering. Hoe staat u daartegenover?

En misschien nog een laatste vraag. De realiteit is gewoon dat er zo'n gebrek is aan capaciteit: 300 leerplichtigen op de wachtlijst in Antwerpen. Maar in Brussel zijn het er ongetwijfeld ook zeer veel. Die zitten dus op dit moment thuis. In Antwerpen proberen ze een soort van alternatief aanbod, of een dagaanbod te creëren via jeugd- en vormingspartners, zodat die kinderen tenminste nog iets bijleren. Bent u bereid om ook daar eens met uw collega's te kijken – de collega's van Jeugd, van Welzijn – of daar ook geen extra middelen kunnen worden vrijgemaakt?

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Ook onze fractie betreurt natuurlijk de wachtlijsten. Ook wij vinden het belangrijk dat anderstalige nieuwkomers zo snel mogelijk een plekje vinden in het onthaalonderwijs. Onthaalonderwijs – dat hebben we al gezegd – staat garant voor een snelle taalverwerving. Dat is natuurlijk van essentieel belang voor de anderstalige nieuwkomers. Vanuit onze fractie staan we dus volledig achter de OKAN-werking, niet alleen in Antwerpen, maar ook in Brussel, zoals mevrouw Goeman ook terecht aanhaalde. Die OKAN-werking in Brussel is belangrijk voor het behoud en de versterking van het Nederlandstalige karakter van onze hoofdstad. Hoe groter en vlotter de instroom van anderstalige nieuwkomers in het Vlaamse onderwijs gaat, hoe meer en beter Nederlands gesproken zal worden in onze hoofdstad.

Het is hier al gezegd geweest, en dat was ook de aanleiding van de vraag: we kunnen niet om die Oekraïne-crisis heen. Het heeft de druk op de OKAN-werking nog verhoogd. Gelukkig is men niet bij de pakken blijven zitten, en zijn er nood-decreten gestemd geweest. Ik ben ook blij dat de collega's dit positief onthalen. Er is echt wel werk van gemaakt. Ik zal niet opnieuw ingaan op de details van die decreten. De minister is er al op ingegaan.

Er werd specifiek verwezen naar de case Antwerpen. Ik denk dat het duidelijk is dat Antwerpen met die maatregelen aan de slag is gegaan, dat men heel wat inspanningen geleverd heeft, dat men aan capaciteitsuitbreiding gedaan heeft, zeventienhonderd plaatsen, als ik het goed voorheb. Maar de situatie blijft er nijpend. Uiteraard betreuren wij dat. Het is in het belang van de anderstalige nieuwkomer, alsook in het belang van de samenleving in het geheel, dat die wachtlijsten zo snel mogelijk worden weggewerkt.

Daarom vinden we het met onze fractie een goede zaak dat de minister een goede lijn heeft met de stad Antwerpen, dat hij al in overleg gegaan is om te kijken wat er nog bijkomend gedaan kan worden. We kunnen dat alleen maar aanmoedigen. Wij hopen, net zoals de andere collega's hier, dat er zo snel mogelijk een werkbare oplossing uit de bus komt.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel voor de vragen, collega's. Minister, elk kind verdient een plek in het onderwijs. Dan is het schrijnend dat er leerlingen zijn – tweehonderd in Antwerpen – die nergens een plaats vinden. U verwoordt het heel mooi: het leerrecht van de leerlingen wordt geschonden. Ook al is dat maar een beperkt aantal, toch moeten we er alles aan doen om dat te voorkomen. Het is een manco.

Ik onderschrijf ook het verhaal dat u bracht over de zomerscholen en het extra aanbod dat er komt na school. Ik denk dat we er toch alles aan moeten doen om, ook tijdens de lesuren, op school, te garanderen dat OKAN-leerlingen geholpen worden.

Het gaat om extra kwetsbare kinderen. Ik verwijs toch graag, minister, naar de vraag die ik stelde in de commissie op 11 maart 2022. Vandaag hebben we het over Antwerpen, in een meer stedelijke context, maar ik verwijs graag nog eens naar de ondergrens die gehanteerd wordt bij het toekennen van extra middelen en lesuren voor OKAN-onderwijs in het basisonderwijs.

Begin dit jaar stelde ik de vraag of het niet mogelijk was om te werken met een procentuele grens, zodat er ook meer garantie was op een gelijke behandeling van alle kanten voor het recht op ondersteuning om het Nederlands aan te leren. Het is zo, collega's, dat scholen in het basisonderwijs pas extra middelen krijgen vanaf de zesde leerling. Het tikt dus pas aan vanaf de zesde leerling. Ik krijg daar echt wel vragen over.

U gaf toen aan, minister, te gaan onderzoeken wat dit budgettair betekende. Van daar mijn concrete vraag: zijn daar al stappen in ondernomen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mevrouw Vandromme, stappen ondernomen in ...?

Loes Vandromme (cd&v): In het onderzoek. Ik had een vraag gesteld over de ondergrens, om die niet vast te leggen op zes leerlingen, maar procentueel te leggen, en toen gaf u aan dat u die parlementaire vraag budgettair ging aftoetsen.

Minister Ben Weyts: Ah, dat zal ik moeten nagaan. De vraag gaat dus over waar de problematiek zich stelt, daar komt het eigenlijk op neer.

Loes Vandromme (cd&v): Neen, het gaat over het basisonderwijs, en de vraag is: kunnen we daar geen procentueel verhaal van maken, in plaats van enkel mid-delen te geven vanaf de zesde leerling, omdat dit op het terrein toch heel uitdruk-kelijk de vraag is? Maar dat ligt meer in een landelijke context.

Minister Ben Weyts: Dat zal ik inderdaad moeten hernemen, de budgettaire con-sequentie die daaraan vasthangt.

Maar terugkerend naar dit verhaal, is het enkel in Antwerpen? Neen, enkel in Ant-werpen spreken we over een wachtlijst van meer dan 200 leerlingen, opnieuw met die nuance van dubbeltelling. Maar het verhaal is inderdaad ruimer, wat de rest van Vlaanderen betreft. Maar daar stelt het probleem zich veel minder. We gaan uit van ongeveer 250 leerlingen in Antwerpen, dus de ruimere regio van Antwer-pen, en een vijftigtal in de rest van Vlaanderen. Voor de volledigheid, Antwerpen is veruit de top, en dan komen Aalst en Oostende. Dat zijn de twee andere regio's die dan het grote deel vertegenwoordigen van die 50 die op een wachtlijst staan.

Herinner u ook de discussie, of de onduidelijkheid, die er aanvankelijk was met betrekking tot de telling vanaf dag 1, de discussie over – mevrouw Goeman zal zich dat nog herinneren – de flexibiliteit die werd ingevoerd voor het tellen van elke instromende leerling vanaf dag 1, en of die enkel zou gelden voor Oekraïense leerlingen, dan wel voor alle leerlingen. Ik heb dat verduidelijkt: dat is voor alle leerlingen. Dat systeem heeft er wel toe bijgedragen dat het voor de scholen inte-ressanter geworden is om die wachtlijst te doen verminderen, en dus leerlingen te laten instromen, vermits ze niet langer financieel gestraft werden voor het ontvan-gen van zulke leerlingen.

Dat moet ik misschien ook meegeven: de flexibiliteit die we hebben ingevoerd, heeft ook toegelaten om Oekraïense leerkrachten aan het werk te zetten. Die mo-gelijkheid die we boden om lerarenuren om te zetten, en zo andere profielen te kunnen aanwerven, is ook dienstig geweest om hier en daar Oekraïense leerkrach-ten te kunnen aanwerven, want er was aanvankelijk – en dat is nog altijd zo – ook wel een moeilijkheid om de waarachtigheid van het diploma na te gaan van diege-nen die pretenderen een Oekraïense leerkracht te zijn. Het National Academic Re-cognition Information Centre (NARIC) wordt daarover overstelpt met vragen.

Anderzijds is het soms ook moeilijk om het Oekraïense ministerie van Onderwijs te bereiken. Ook daar moet ik zeggen dat dat een permanent probleem is, dat we ook hier met de Oekraïense ambassade ondervinden. Het is zeer moeilijk commu-niceren, zowel met de ambassade als met Kiev. Dat stelt ons toch voor enkele praktische problemen voor kwesties als het organiseren van afstandsonderwijs, kwesties rond de attestering. Worden alle attesten, van een leerjaar bijvoorbeeld, of zelfs van een diploma van het Nederlandstalig onderwijs, ook erkend door het Oekraïense ministerie van Onderwijs? Kunnen we aan ouders hier zeggen dat dit wel degelijk meetelt in het curriculum, wanneer ze teruggaan naar Oekraïne? Daar is soms nog wat onduidelijkheid over. Moeten bepaalde kinderen of jongeren dat jaar overdoen wanneer ze terugkeren, of wordt dat erkend door het Oekraïense ministerie? Dat zijn wel discussies die nog niet altijd zijn opgehelderd.

Wat betreft de nooddorpen, ze verschillen in die zin dat in Mechelen eigenlijk de ratio is dat het gaat om tijdelijke opvang. Dat is een doorstroom, waardoor ook het onderwijsaanbod daarop geënt is, namelijk op het voorzien van een basispak-ket Nederlands. Vervolgens stromen die leerlingen door naar het reguliere onder-wijs. In Antwerpen is de aanpak tweeërlei. Het gaat er enerzijds om het faciliteren van afstandsonderwijs, en daarvoor ook de nodige lokalen aan te bieden. Maar ook daar zorgt men er wel voor dat – wanneer jongeren afstandsonderwijs volgen, en

dus bediend worden vanuit Oekraïne – zij ook nog altijd een pakket Nederlands additioneel krijgen. Het andere kanaal is een nieuwe vestigingsplaats. In Antwerpen, op linkeroever, is er een nieuwe school bijgekomen, met een nieuwe vestigingsplaats van een bestaande school.

Iets anders is, ook in dezen, mevrouw Goeman – ik zal er u mee blijven 'haunten' – dat de flexi-jobs hier echt een goed alternatief zouden bieden om mensen – al was het maar voor enkele uren, additioneel aan hun pensioen of hun bestaande job – in te zetten, om die nood te lenigen. Want er zijn zeker veel mensen met een warm hart, die bereid zouden zijn om daarvoor in te springen, maar niet als ze daarvoor fiscaal worden afgestraft, of op hun pensioen worden afgestraft. Dus zouden die flexi-jobs toch enig soelaas kunnen bieden in deze aanpak.

Maar ondertussen zitten we opnieuw aan tafel met een grote mate van creativiteit, waarbij we de regels en de decretale bepalingen maximaal oprekken, om zo veel mogelijk extra plaatsen te kunnen creëren. Maar er moet natuurlijk een vraag zijn om het te willen organiseren. Dat lukt aardig, en aan onze kant zorgen we er dan voor dat we de decretale bepalingen maximaal oprekken, om uiteindelijk ook aan de vraag tegemoet te kunnen komen.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u, minister, voor uw bijkomende antwoorden. Onze appreciatie geldt in elk geval voor al de mensen die daar in moeilijke omstandigheden hun best voor doen, zowel in de OKAN-scholen als in de gewone scholen die OKAN-leerlingen moeten opvangen. Maar er moet toch blijvend aan gewerkt worden. Ik zie dat het moeilijk loopt met Oekraïne zelf, vanwege die diploma's van leerkrachten en attesten van leerlingen bij terugkeer en zo. Dat is toch een probleem dat eigenlijk opgeklaard zou moeten kunnen worden.

Want de situatie blijft duren. In het begin dachten we dat het een paar maanden zou duren. Ook mensen die Oekraïners in huis haalden, dachten dat ze dat voor een paar maanden zouden doen. Maar ondertussen ziet het ernaar uit dat dat een paar jaar zullen worden. We zitten er nog lang aan vast, en ik hoop dat er tegen volgend schooljaar toch een iets meer permanente oplossing gevonden kan worden. Ik hoop dat daar toch genoeg aan gewerkt wordt om dat voor elkaar te krijgen. We zijn uiteraard afhankelijk van de instroom van het buitenland, en dat is federaal. Daar zouden wij het liefst zo veel mogelijk beperkingen op zetten, maar dat is een ander verhaal.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik moet zeggen, minister, dat ik toch niet helemaal gerustgesteld ben na uw antwoord, in die zin dat een heel aantal van die noodmaatregelen tijdelijk zijn, eigenlijk al aflopen aan het einde van dit schooljaar, of in functie zijn van hoelang dat tijdelijke statuut van Oekraïners blijft duren. Ik doe een oproep om toch eens te kijken hoe een aantal van die noodmaatregelen in ieder geval verdergezet kunnen worden. Het probleem zal aan het eind van dit schooljaar hoegenaamd niet zijn opgelost.

De uitdagingen zijn reëel. De wachtlijsten zijn reëel. Dus er moet echt nog een extra inspanning gebeuren. Er blijft extra financiering nodig, dat is toch de duidelijke boodschap die we krijgen van het terrein, zowel in Brussel als in Antwerpen. Er is inderdaad die uitdaging van voldoende personeel vinden. Ik ben persoonlijk niet gevonden voor die piste van flexi-jobs. Voor mij is voor een klas staan niet zomaar een flexi-jobke, iets dat je erbij pakt. Dat is een fundamentele, professionele skill waarbij je kennis overdraagt aan leerlingen. Dat is niet zoiets dat je er tussen de soep en de patatten bij pakt. Een alternatief zou kunnen zijn om bijvoor-

beeld VDAB te vragen om iedereen met een pedagogisch diploma of een bekwaamheidsbewijs aan te schrijven om ze daar te activeren. Daar ben ik 100 procent voor, om hen aan te moedigen om daar een job aan te nemen.

Antwerpen en Brussel doen al meer dan ze moeten. Misschien is het ook een optie om besturen in de rand rond Antwerpen, en wat mij betreft ook Brussel, wat te responsabiliseren om ook hun verantwoordelijkheid te nemen. Je geraakt bij mijn weten met de bus in Brasschaat. Misschien moet er daar ook wat meer OKAN-onderwijs komen – daar is er vandaag maar één school die het doet – om het centrum wat te ... *(Opmerkingen van Kathleen Krekels)*

Maar allee, dat is toch goed. Niet alleen de stad Antwerpen moet het doen, laat ook alle besturen in de omgeving eens hun duit in het zakje doen.

Tot slot hebt u ook niet echt geantwoord op wat er moet gebeuren met al die leerlingen – we zijn het allemaal eens dat OKAN zeer belangrijk is om Nederlands te leren – die daarna de stap maken naar het reguliere onderwijs, en ook daar zijn er vandaag al ongelooflijke tekorten in veel secundaire scholen, zeker in de beroepsrichtingen. Ik zal daar zeker nog eens op terugkomen in een latere vraag, want het probleem is, vrees ik, niet opgelost.

Minister Ben Weyts: Mag ik nog een kleine technische correctie maken? Ik zal het debat niet heropenen. Maar voor alle duidelijkheid: de maatregelen blijven gelden tot het einde van het schooljaar waarin de Europese richtlijn wordt afgeschakeld.

Hannelore Goeman (Vooruit): Niet allemaal, want we hebben dat eens zitten bekijken, en er staat bij een aantal echt expliciet vermeld: 'schooljaar 2022-2023'. Dus niet alle maatregelen uit het nooddecreet zijn gekoppeld aan het tijdelijk statuut van bescherming.

Minister Ben Weyts: Normaal gezien wel.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ja? Allee, we zullen het nog eens dubbelchecken.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de leerlingenaantallen voor duaal leren – 416 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de systeemfouten in duaal leren en de oproep vanuit het veld om het systeem te hervormen – 419 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over duaal leren – 422 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Een van de paradepaardjes van de vorige Vlaamse Regering, duaal leren, waar zowel de voormalige als de huidige ministers van Onderwijs en Werk graag mee uitpakken, komt maar niet van de grond. Nochtans

waren een heel aantal scholen en bedrijven heel enthousiast meegestapt in dat verhaal. Daar waren grote bedrijven bij als Audi Vorst, Umicore, Tiense Suiker, Daikin en Callebaut. Ondertussen laten scholen ons weten dat die bedrijven, stuk voor stuk ontzettend boeiende werkplekken voor de leerlingen, afhaken en gestopt zijn met duaal leren.

De grote reden die ze daarvoor aangeven, is het rigide systeem, de checklistdwang, het weinig flexibele opleidingsplan en de logge procedure om erkend te worden als werkplek. Een directeur waarmee ik onlangs sprak, had het over echt kafkaïaanse toestanden. Ze zei – en ik ben het daar eigenlijk mee eens – dat die controledrang zozeer doorgeschoten is dat er eigenlijk gesproken kan worden van een wantrouwen jegens scholen en bedrijven. Die school was een van de grote pioniers in het duaal leren en zegt nu moegetergd af te haken. En ze staat daarin niet alleen.

Dat staat natuurlijk in groot contrast met het persbericht dat u onlangs samen met uw collega-minister Brouns lanceerde, met als titel 'duaal leren zit in de lift'. Er zijn 500 leerlingen meer ingeschreven dan vorig jaar: 2800 tegenover 2300. Dat is natuurlijk nog altijd niet de grote massa. Maar als ik hoor dat velen afhaken terwijl u zegt dat het in de lift zit, dan moeten we toch eens praten over de uiteenlopende signalen die we oppikken. Het contrast met de heuse hoeraberichten en de reclamecampagne van honderdduizenden euro's dit voorjaar is namelijk groot. Ook het Vlaams netwerk van ondernemingen (Voka) stelt dat het potentieel van duaal leren voor een groot deel onaangeroerd blijft. Agoria sluit daarbij aan en vraagt een grondige hervorming, waarbij het systeem vooral flexibeler moet zijn.

Het begon als een ongelooflijk goed idee, dat wil ik toch nog eens benadrukken. Wij geloven ongelooflijk sterk in het combineren van leren op school met leren op de werkplek. Het is ook een heel belangrijke piste om het beroeps- en technisch onderwijs te herwaarderen. Wat dus een heel goed idee was, met mooie voorbeelden in het buitenland, lijkt in Vlaanderen toch niet echt van de grond te komen, al zeker niet voor de richtingen met een dubbele finaliteit, de technische richtingen.

Daarom heb ik in een eerste ronde de volgende vragen voor u, minister.

Hebt u al zicht op de inschrijvingen voor duaal leren voor dit schooljaar, de aanloopfase niet inbegrepen, opgesplitst naar scholen voor gewoon secundair onderwijs, centra voor deeltijds beroepsonderwijs, SYNTRA en buitengewoon secundair onderwijs, met – maar dat mag u me ook schriftelijk bezorgen – aanduiding van dubbele finaliteit en arbeidsmarktgerichte finaliteit?

Hoeveel inschrijvingen zijn er in de opleidingen leren en werken, dit schooljaar en vorig schooljaar?

Hoeveel leerlingen zijn ingeschreven in de duale structuuronderdelen onderwijskwalificatie (OK) niveau 2, dus op het niveau van de tweede graad?

Hoe evalueert u zelf de leerlingenaantallen?

Hoe reageert u op het feit dat tal van grote bedrijven, ondanks hun grote enthousiasme bij de start, intussen een voor een afhaken? Kunt u bevestigen dat ook Audi Vorst stopt? Bent u daarvan op de hoogte?

Zult u iets doen aan de enorme administratie waar zowel scholen als bedrijven mee worstelen? Misschien kunt u ons een idee geven van de knelpunten die u zelf ziet. Wordt dat onderzocht?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik heb een gelijkaardige vraag. Op 20 oktober kopte de krant De Tijd 'Duaal leren lost hoge verwachtingen niet in'. Ondanks hoeraberichten van de ministers over een zogenaamde toename van het aantal leerlingen in duaal leren van 2300 naar 2800 blijven de problemen en de kritiek op het systeem aanhouden. Eerst en vooral zijn de betere cijfers vooral te verklaren door de volledige inkanteling, dit jaar, van het deeltijds beroepsonderwijs. Bovendien is dit ook maar een fractie van het potentieel aan leerlingen dat baat zou kunnen hebben bij zo'n systeem, zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek en uit een vergelijking met het buitenland. Meer bedrijven vroegen weliswaar een erkenning aan, maar tegelijk gooien pioniers, zoals Audi en Daikin, die met veel enthousiasme mee aan de wieg stonden, de handdoek in de ring. De kritiek is dat de leerdoelen te detaillistisch zijn, het systeem te star en de administratieve last te hoog. Waar hebben we dat laatste nog gehoord?

Naast de kritiek van de werkgeversorganisaties zijn er al langer veel vragen van het onderwijsveld. De leerlingen uit het vroegere deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) die nu de statistieken opsmukken, zullen op langere termijn uit de boot vallen. Ook zij hebben baat bij onderwijs op de werkvloer, maar met intensieve begeleiding op maat. Ze zijn niet zomaar in te passen in het bedrijfsleven en nog niet arbeidsrijp of arbeidsbereid. De integratie van de twee systemen zorgt dan ook voor frustratie bij werkgevers, leerlingen en het onderwijs.

Ik heb daarom de volgende vragen, minister.

Wat is uw reactie op deze kritiek?

In de krant zegt u aanpassingen te willen doen. Wat zullen die aanpassingen inhouden en wanneer worden ze geïmplementeerd?

Blijft u vasthouden aan één systeem voor alle leerlingen of zijn er toch plannen om weer een vorm van deeltijds onderwijs voor de meest kwetsbare leerlingen op te zetten?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Duaal leren, het systeem dat leren op de schoolbanken combineert met leren op de werkvloer en, zoals gezegd, in 2019 breed werd uitgerold, heeft zeker in tijden van arbeidskrapte een enorm potentieel. Een blik over de grenzen naar Duitsland en Zwitserland toont aan dat het leidt tot minder jeugdwerkloosheid, minder schooluitval en een betere aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Maar, zoals de collega's al aanhaalden, blijkt uit een rondvraag van De Tijd dat het systeem moeilijk van de grond komt. Ik ga niet al die cijfers herhalen maar wil wel focussen op het feit dat dit schooljaar 2800 leerlingen startten met een opleiding duaal leren. Vorig schooljaar waren dat er 2300. Er is een gestaag groeiende populariteit, maar, zoals gezegd, is die deels te verklaren door de inkanteling van het deeltijds beroepsonderwijs. In het veld klinkt inderdaad dat er werk aan de winkel is, want amper iets meer dan 3 procent van alle Vlaamse leerlingen in de derde graad van het technisch en het beroepsonderwijs doet aan duaal leren. Er is meer potentieel, blijkt uit wetenschappelijk onderzoek. Het negatieve imago zal daar nog altijd voor een stuk mee te maken hebben. Ouders en leerlingen zien duaal leren nog te veel als minderwaardig aan een gewone voltijdse opleiding.

Maar ook de bedrijven haken af – dat werd al gezegd. Believers van het eerste uur, zoals Audi en Daikin, zetten het duaal leren op een laag pitje. De analyse luidt dat er erg veel werk in kruipt, maar dat de return klein is en vooral dat het keurslijf strak is. Dat hebben we in andere situaties nog gehoord.

Ook het strikte leerprogramma zorgt voor wrevel. Leerlingen moeten namelijk minstens 14 uur op de werkvloer doorbrengen, wat niet altijd zo evident is in meer theoretische richtingen. Bedrijven krijgen vaak weinig ruimte om zelf te beslissen wat ze aanleren, waardoor er ook weinig plaats is voor innovatieve ontwikkelingen. Wat ik heel opmerkelijk vond, zijn de volgende uitspraken van een bedrijf: 'de leerdoelen zijn te detaillistisch' en 'het was een echt keurslijf'.

Vanuit het veld klinkt de roep om een grondige hervorming, flexibiliteit en deregulering. Dat horen we ook bij de onderwijsverstrekkers. Ze zeggen dat het geheel nogal sturend is en dat er overgestapt moet worden naar een faciliterend kader, waarbij scholen en bedrijven meer zelfbeslissingsrecht hebben inzake de manier waarop ze kunnen samenwerken. Ook de administratieve rompslomp van erkenningen en contracten moet beter.

En toch benadrukt iedereen dat de positieve resultaten en ervaringen te mooi zijn om onbenut te laten, want er waren wel successen.

Vanaf dit jaar wordt het deeltijds beroepsonderwijs volledig geïntegreerd in duaal leren, wat dus deels die stijging van de cijfers van dit schooljaar verklaart. Door de inkanteling moeten leerlingen aan de strengere voorwaarden van duaal leren voldoen. Zo moeten ze arbeidsrijp en arbeidsbereid zijn en moeten ze een steviger en minder flexibel traject volgen. Maar veel van die jongeren, zeker de meest kwetsbare, hebben meer tijd en begeleiding nodig. Over die groep wil ik het vandaag hebben, minister. Ik heb daarover de volgende vragen.

Als reactie gaf u samen met uw collega Brouns aan dat u de struikelblokken wilt wegwerken vertrekkende vanuit de ervaringen van scholen en bedrijven. In welke richting denkt u daarbij? Zijn er al concrete ideeën over hoe er gewerkt zal worden aan die nodige flexibiliteit en deregulering?

Werden dezelfde noden ook opgemerkt in het buitenland, waar het systeem goed werkt? Hoe is men daar te werk gegaan?

Het deeltijds beroepsonderwijs is ondertussen ingekanteld in het duaal leren. Er werd altijd gewaarschuwd dat we deze groep van eerder kwetsbare jongeren niet mochten verliezen. We zouden daarvoor de vinger aan de pols houden en tijdig bijsturen. Hoe loopt die monitoring en evaluatie?

Hoe loopt het proces van het duaal leren in het volwassenenonderwijs? *(Er weerklinken geluiden uit de smartphone van Loes Vandromme.)*

Siri wil me even helpen, maar ik stel de vragen aan u, minister.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Als aanvulling op Siri kan ik zeggen dat we, op basis van de voorlopige inschrijvingscijfers voor het duaal leren, zien dat de trend van gestage stijging zich doorzet. Dat is goed, maar beter mag altijd. Het is zo dat vorig schooljaar 2457 leerlingen de stap zetten naar duaal leren of een aanloop naar duaal leren. Dat is dit schooljaar gestegen tot 4600 leerlingen. Dat is dus een stijging met 88 procent. Dat cijfer zit dus in de lift – de lift naar boven, voor alle duidelijkheid. Nog belangrijker is dat het aantal scholen die participeren gestegen is van 80 naar 153. Dat wil zeggen dat scholen effectief blijven investeren in duaal leren en zo meewerken aan een uitbreiding van het potentieel. Want enkel als er voldoende aanbod is, kunnen de cijfers stijgen.

Kwaliteitsvol duaal leren kan enkel en alleen als we ook goed blijven samenwerken met de arbeidsmarkt en met enthousiaste ondernemingen. Ik vind het dan ook

spijtig dat het erkenningskader door de ondernemingen gezien wordt als 'administratie' of een 'keurslijf'. Dat bekt natuurlijk goed, maar dat kader werd wel ontwikkeld vanuit de bezorgdheid over de kwaliteit. Het gaat dus niet op om enerzijds mee te pleiten voor een kwaliteitsvol traject dat ervoor zorgt dat het duaal leren een succes wordt en anderzijds te zaniken over bepaalde voorwaarden die worden opgelegd. Het ene kan niet zonder het andere, sorry hoor.

Wanneer we overgaan tot de erkenning van een participerende onderneming, zijn er, vanuit de bekommernis om de kwaliteit, een paar elementen die worden nagegaan. Er wordt gecheckt of de onderneming de uitrusting in huis heeft om de competenties van de opleiding aan te leren, of er geen relevante veroordelingen zijn opgelopen en of er voldoende financiële draagkracht is. Er moet inderdaad ook een mentor, een coach aangeduid worden die de leerling begeleidt. Dat zijn volgens mij elementen die noodzakelijk zijn in functie van het garanderen van de kwaliteit van die opleiding. Het is gemakkelijk om te zeggen dat we de scholen en bedrijven vrij moeten laten en dat ze er zelf een invulling aan moeten kunnen geven. Dat zorgt dan ongetwijfeld voor alternatieve opleidingen. Ik vind niet dat we alles moeten loslaten. De bezorgdheid omtrent de kwaliteit en de degelijkheid moet primeren. Ik vind het ook niet erg dat er in het begin geen overrompeling was. Ik wil vooral zorgen voor een kwaliteitsvolle opleiding en dus voor succesverhalen. Ik wil dat de leerlingen die uitstromen kwalitatief opgeleid zijn. Ik vind die succesverhalen veel belangrijker dan bedrijven die, om welke reden dan ook, struikelen over de voorwaarden die ik geschetst heb. Tant pis. Ik ga veel liever aan de slag met diegenen die er wel in slagen om te beantwoorden aan die voorwaarden.

Het proces van de erkenning duurt twee weken, oftewel veertien dagen. 71 procent van de ondernemingen geeft aan dat de erkenning zeer vlot verloopt. Dat is toch niet slecht. Ik denk niet dat al onze erkenningsprocedures op zulke goedkeuringscijfers kunnen rekenen. Wat nog naar boven komt als 'administratie' is de evaluatie en de opvolging van de leerling. Ook dat is een noodzakelijk kwaad in een opleiding. We laten die leerlingen niet los. Scholen vragen om zelf te kunnen bepalen hoe ze samenwerken met de bedrijven. Wel, dat kan.

Er werd gesteld dat bedrijven een voor een zouden afhaken. Dat behoeft wat nuance. Van mijn collega-minister Brouns verneem ik namelijk dat het aantal erkenningen van ondernemingen als leerwerkplek het afgelopen jaar gestegen is met 130 procent tot bijna 17.000 erkende ondernemingen.

Vanzelfsprekend is er altijd ruimte voor verbetering. Het is nog altijd 'work in progress', we zijn er nog lang niet en we leren van de bestaande praktijken. Daarom hebben we ook een Vlaams partnerschap duaal leren, waar het onderwijs en het bedrijfsleven elkaar ontmoeten. Daar worden inderdaad verschillende elementen op tafel gegooid die heel praktisch van aard zijn. In functie daarvan proberen we de regelgeving nog te finetunen.

Ik blijf ook permanent in dialoog met de onderwijsverstrekkers. Wat het bijsturen betreft, zijn de meningen bij de verschillende partners wel wat verdeeld. Dat is evident. Als er bezorgdheden zijn die het succes van het duaal leren in de weg zouden staan, dan wil ik die altijd bekijken samen met minister Brouns. Ik zal ook aan de betrokken partners vragen om die bezorgdheden altijd over te maken en zal met hen het gesprek aangaan. Als er buitenlandse voorbeelden zijn die beter zijn, dan worden die meegenomen in de discussie. Het is niet zo dat we op dat vlak onbeslagen op het ijs komen, integendeel. Ik denk dat we de succesrecepten uit Oostenrijk en Duitsland grondig bestudeerd hebben.

Ik deel zeker ook de zorg voor de kwetsbare leerlingen. Maar we moeten toch wel erkennen dat ook het stelsel van leren en werken voor veel jongeren niet bepaald de verhoopte resultaten opleverde. Zij kwamen in het stelsel terecht en bleven

heel lang zonder voltijds engagement in categorieën als 'te oriënteren' en 'niet onmiddellijk beschikbaar'. Met andere woorden: deze jongeren zaten gewoon thuis. Meer dan de helft stroomde vervolgens ongekwalificeerd uit omdat ze onvoldoende werkervaring opdeden om ten minste een certificaat te behalen.

Om deze jongeren in ons onderwijssysteem de beste kansen te geven, is volgehouden aandacht voor het voorkomen van schoolse vertraging, kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding en een adequate aanpak van spijbelen in een 'verbindend schoolklimaat' met een engagerende didactische aanpak al lang voor de leeftijd van 16 jaar van cruciaal belang. Scholen kunnen ook samenwerken met de NAFT-partners (naadloos flexibel traject), inzetten op flexibele leertrajecten en samenwerken met het volwassenenonderwijs om zoveel mogelijk jongeren aan boord te houden.

We hebben duaal leren zo bijgestuurd dat ook de meest kwetsbare leerlingen niet uit de boot zouden vallen. Dat doen we via die aanloophase, een voorbereidend traject voor leerlingen die nog niet met duaal leren kunnen starten. Maar anderzijds zijn er natuurlijk ook leerlingen die nog niet weten welke richting ze uit willen. Daarom hebben we een brede aanloophase ingevoerd waarin het mogelijk is om te proeven van het hele studiedomein. Ik geef een voorbeeld: een leerling die bandenmonteur wil worden, kan heel specifiek kiezen voor 'aanloop bandenmonteur', maar hij kan evengoed kiezen om het ruim te houden en te kiezen voor 'aanloop auto'. Daar kan een leerling met interesse in de autosector kennismaken met de verschillende aspecten om zo een gerichte keuze te kunnen maken die aansluit bij de eigen interesses, talenten en kwaliteiten.

Daarbovenop hebben we een kwalificerend traject op maat uitgewerkt. Dat geeft een antwoord op de terechte bekommernis dat er leerlingen in de aanloophase zullen zijn die niet kunnen overschakelen naar duaal leren. Leerlingen werken dan aan de competenties uit het duale traject en zo kan er toch een getuigschrift van de tweede graad of een bewijs van beroeps- of deelkwalificatie uitgereikt worden. Dat zal de jongere ook een aanknopingspunt bieden voor eventuele vervolgentrajecten in bijvoorbeeld het volwassenenonderwijs.

Die inkanteling wordt nauwgezet gemonitord, maar ik denk dat het natuurlijk nog wat te vroeg is om al conclusies te trekken. Maar ik blijf openstaan voor dialoog en voor bekommernissen vanuit het veld.

Ik zal de mogelijke drempels zeker nauwlettend opvolgen. Maar de slotsom is dat het belangrijk is om te focussen op succesverhalen. Daarvoor vind ik niet bij iedereen in deze commissie een goede bondgenoot, maar toch zal ik dat zelf blijven doen. Want het zijn die succesverhalen die nieuwe scholen, bedrijven, leerlingen en ouders kunnen overtuigen. Ja, er zijn voorbeelden van bedrijven die afhaken, met welke motivering dan ook. Maar ook hier wil ik een nuance aanbrengen. Audi werd aangehaald, maar daar waren slechts zes leerlingen actief. Er is dus soms enige nuance nodig bij het 'slechte nieuws'. Ik geef een ander voorbeeld. Bij Tiense Suiker zijn ze moeten stoppen met de instroom omdat er zowel te veel kandidaat-leerlingen waren als te veel kandidaat-scholen, terwijl ze aanvankelijk zelf aan de kar moesten trekken en bijna geen participerende scholen vonden. Nu zijn dat er eigenlijk te veel en moeten ze even stoppen omdat hun capaciteit ook maar beperkt is. Er zijn dus wel degelijk succesverhalen. Al doende zullen we leren, ook in het duaal leren.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Bedankt voor uw antwoord, minister. Laten we het eerst over die cijfers hebben. We moeten natuurlijk meenemen dat het deeltijds beroepssecundair onderwijs ondertussen is ingekanteld. Dat gaat over 1200 leerlingen. Als ik uw cijfers hoor, zie ik niet goed waar die nu allemaal terechtgekomen zijn. Daar zijn trouwens ook heel veel problemen mee, maar daarover wil

ik het vandaag niet hebben. Kunt u specificeren, want dat hebt u niet gedaan, hoeveel leerlingen er vandaag in de aanloopfase zitten? Hoeveel van die 1200 leerlingen die overgeschakeld zijn, zitten vandaag in de aanloopfase? Hoeveel daarvan zijn echt overgeschakeld naar duaal leren? Eerlijk gezegd denk ik dat er maar een klein aandeel echt overgeschakeld is. Ik hoor namelijk dat tot 80 procent van de leerlingen uit het dbso ondertussen in de aanloopfase zit. De stijging in de cijfers is volgens mij te verklaren door de 20 procent ex-dbso-leerlingen die nu bij de cijfers van het duaal leren geteld worden. Dat geeft dus een vertekend beeld.

Ik denk ook dat u niet voldoende beseft hoe groot het probleem echt is. Ik heb het gevoel dat u wat in een ontkenningfase zit. Freud zou daar heel veel over kunnen zeggen, maar dat gaan we een andere keer doen.

Ik wil eerlijk zijn. De echo's die ik krijg vanuit het terrein, leren me dat het voor de beroepsrichtingen inderdaad meevalt, dat er wel stijgende inschrijvingscijfers zijn, hoewel ook daar een aantal problemen zijn. Ik denk aan het feit dat er voor opleidingen duaal leren kapper en kok in de derde graad geen vooropleidingen zijn in duaal leren op het niveau van de tweede graad. Zulke dingen moeten heel concreet bekeken worden.

Maar voor de technische richtingen loopt het gewoon fout. Het aantal inschrijvingen voor duaal elektromechanica – toch een belangrijke richting – gaat erop achteruit en de scholen haken af.

Laat me u een aantal voorbeelden geven van waar het vastloopt. Contracten duaal leren moeten binnen de twintig dagen in orde gemaakt worden en moeten getekend worden door vier partijen: de leerling, de ouders van de leerling als die minderjarig is, de school en het bedrijf – vaak op drie verschillende locaties. Dan moet men beginnen rond te lopen. Het is vaak gewoon niet realistisch om dat op twintig dagen in orde te maken. Herbekijk dat.

Het diploma secundair onderwijs wordt een voorwaarde voor veel leerlingen. Stel dat je kinderbegeleider – nochtans een beroep waar we ongelooflijk veel nood aan hebben – in duaal leren wilt volgen op niveau C. Dat kun je op dit moment alleen maar doen met een diploma secundair onderwijs, terwijl in de centra voor volwassenenonderwijs (CVO) en bij VDAB een secundair diploma helemaal niet nodig is.

Een heel belangrijk punt is ook dat scholen en bedrijven zelf aangeven dat de opleidingsprofielen die gemaakt zijn voor duale leerlingen doorgeschoten zijn. Ze zeggen zelf dat ze daarin overdreven hebben. Ik hoor eenzelfde verhaal als bij de eindtermen: ze zijn gewoon te gedetailleerd. Ik geef het voorbeeld van een pionier, Audi. In de opleidingsprofielen daar staat letterlijk: "leerlingen moeten smeernippels kunnen vervangen aan een band". Oké, maar bij Volvo gebruiken ze geen smeernippels. Nochtans is de essentie dat je gewoon een machine moet kunnen onderhouden. Dus ook daar moet er uiteraard een kader zijn en is er een kwaliteitscontrole nodig. Je moet eenzelfde oefening doen, waarbij die grote drang naar gedetailleerdheid eruit gehaald moet worden. Voor ons is het superbelangrijk dat die profielen herbekeken worden. De sector – de bedrijven en de scholen – moet opnieuw rond de tafel worden geroepen om die profielen te vereenvoudigen.

Er moet ook vertrouwen zijn in de bedrijven. Dat is net de essentie. Audi is een internationaal gerenommeerd bedrijf met state-of-the-arttechnologie op het vlak van autobouwen en elektronica. Natuurlijk gaan ze die leerlingen kennis bijbrengen die men op school niet kan geven. Maar je moet er ook op vertrouwen dat kennis niet op dezelfde manier wordt overgedragen op de werkvloer als op school, en dat is oké. Het werkt in Duitsland, waarom zou dat niet werken in Vlaanderen?

Minister, ik begrijp natuurlijk dat u er een goednieuwsshow van wilt maken en ik herhaal dat er ongelooflijk veel potentieel zit in duaal leren, maar vandaag is het

te vaak een gemiste kans. Dat vinden wij heel erg jammer. Ik wil een oproep doen. Het loopt op een aantal vlakken vast. Laten we daarnaar kijken, laten we zorgen dat het wel werkt. Ik denk dat alle leerlingen in het technisch en beroepsonderwijs daar alle baat bij hebben.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik sluit me daar helemaal bij aan. Ik denk dat niemand hier in deze zaal het belang van duaal leren in twijfel trekt, integendeel. Ik denk dat er, in tijden van arbeidskrapte, ook bij de bedrijven zelf een enorm besef is van hoe nuttig zo iets kan zijn. Ik denk dat er een groot draagvlak is, een enorm goede voedingsbodem, een humuslaag om dit te doen slagen. Maar het is duidelijk dat de mayonaise nog niet pakt. Er moet dus toch gekeken worden waar het vastloopt en wat de problemen zijn. U gaat daar inderdaad enorm in het defensief. Ik vroeg u naar uw reactie op de kritieken en u antwoordde dat het allemaal niet waar was en dat je toch geen kwaliteit kunt hebben zonder voldoende controle en administratie. Eigenlijk zegt u in alle andere domeinen altijd het omgekeerde: we moeten vertrouwen geven, we moeten vertrouwen geven, we moeten vertrouwen geven aan de scholen. Maar hier gaat u nu plots verdedigen dat er toch wel enorme controle en zeer gedetailleerde opleidingsprofielen moeten zijn omdat je anders geen kwaliteit zou kunnen garanderen. Ik geloof dat niet. Ik geloof echt dat die bedrijven ook kwaliteit willen, dat zij werknemers willen die kwalitatief werk zullen leveren en die multi-inzetbaar zijn. De trend is om mensen niet heel eng op te leiden maar breder te scholen. Ze hebben er zelf alle belang bij. Ik hoor dat ook dagelijks op de werkvloer. Ook de scholen willen we dat vertrouwen geven.

Minister, u zei dat u bereid was om te bekijken welke aanpassingen nodig zijn. Ik heb dat vandaag minder gehoord. Ik hoop dat u het, samen met uw collega Brouns, echt ter harte neemt om de nodige aanpassingen te doen om hier echt een succes van te maken.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u, minister, voor het antwoord. Collega Goeman, ik had bijna gevraagd aan Siri wat een smeernippel is. *(Gelach. Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

Dat is misschien iets voor straks. Mijn technische bagage is niet zo groot.

Minister, ik denk dat iedereen kwaliteit wil nastreven. Maar ik herinner me inderdaad ook wel de discussie rond de eindtermen. Enerzijds werd toen door de onderwijsverstrekkers gezegd dat die soms echt wel aanvoelden als een keurslijf en dat men aan de scholen vertrouwen en ruimte moest geven om aan de slag te gaan. Vrijheid betekent niet blijheid, dat betekent niet dat men qua lesinhoud zomaar kan geven wat men wil. Ik denk dat het absoluut geen zin heeft om te zwartepieten en de schuld bij de ene of de andere te leggen. Ik denk dat er bruggen gebouwd moeten worden tussen de arbeidsmarkt – de ondernemers – en het onderwijs.

Collega Goeman wilde het niet hebben over de meest kwetsbaren. Ik wil het toch nog even hebben over die achtduizend leerlingen die vroeger in het dbso hun onderwijs konden genieten. We hebben het onlangs, in het kader van de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN), gehad over het leerrecht voor elk kind, minister. Hier, in deze situatie, gaat het ook over het leerrecht. En kwaliteitsvol onderwijs is het recht van elk kind. Heel specifiek denk ik dat we een sterke leerweg moeten uitbouwen voor een arbeidsmarktgericht onderwijs. U gaf cijfers over de extra leerplekken bij ondernemers. Dat is een goede zaak; ik kan dat alleen maar onderschrijven. We moeten echt werk maken van die sterke leerweg. Maar we mogen niet vergeten dat er ook leerlingen zijn waarvoor het echt heel moeilijk loopt. Zo hoor ik bijvoorbeeld dat leerlingen na een negatieve screening voor duaal

leren plots van de radar verdwijnen, niet terugkeren naar het voltijds onderwijs en ook nergens anders te bespeuren zijn. Dat zijn jammer genoeg vogels voor de kat, terwijl dat net de leerlingen zijn waarvoor we ook het leerrecht moeten garanderen.

Ik heb dus twee concrete vragen. De eerste gaat over het voltijds engagement. U zei dat er in het verleden veel leerlingen uit het dbso thuis zaten. Maar ik vraag me af hoeveel er nu thuis zitten. Want op papier wordt er wel gemeld dat er een voltijds engagement is, maar wat betekent dat voltijds engagement? Bovendien, hoe kunnen scholen dit waarmaken als de omkadering er niet is en als zelfs de financiering voor infrastructuur er niet is? Want we verwachten dat die leerlingen voltijds aanwezig zijn op school, maar de uren zijn er niet en de infrastructuur is er niet. Ik pleit er dus voor om dat te herbekijken en om te monitoren hoe dat verloopt.

Ten tweede is het de bedoeling dat we de ongekwalificeerde uitstroom doen dalen. Dat is iets dat we kamerbreed delen. Er is gewerkt aan de kwalificaties en het is mogelijk gemaakt dat die ook gehaald worden in de tweede graad, maar ik hoor dat het nodig is om nog meer flexibiliteit mogelijk te maken zodat leerlingen als het ware in de derde graad zaken kunnen bereiken, terwijl ze bijvoorbeeld nog bezig zijn met een onderwijskwalificatie in de tweede graad. Dat lukt momenteel niet en zo zien we echt dat leerlingen uitstromen zonder die kwalificaties en dat willen we net vermijden. We geven de boodschap aan leerlingen om te starten in de tweede graad met iets anders en dan kunnen ze in de derde graad doorstromen voor kok of voor kapper. Als ik een opleiding voor smeernippels zou moeten volgen, dan zou ik ook afhaken als me dat echt niet interesseert.

Het gaat om leerlingen die zo moeilijk worden gemotiveerd om naar school te gaan. We moeten luisteren naar de mensen die dag in dag uit bezig zijn met die zeer kwetsbare leerlingen. Dat staat los van het engagement en het geloof dat ik ook heb in het duaal leren en in die sterke leerweg voor de sterkere leerlingen om hen op die manier wegwijs te maken en een traject te laten doorlopen met kwalificaties tot gevolg. Ik heb het hier heel specifiek over die kwetsbare leerlingen, maar ik geloof echt dat u daar mee over wilt nadenken. Ik ben daarvoor zeker uw bondgenoot.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Normaal gezien volgt mijn collega Daniëls dit thema op, maar ik weet niet of het de collega's al is opgevallen, maar hij is er vandaag niet. Hij is verontschuldigd. We kunnen zelfs over een primeur spreken. (*Gelach. Opmerkingen*)

Ook onze fractie staat achter het duaal leren. Uw voorganger, minister Crevits, heeft dat destijds opgestart. Ik ben blij dat u daarop blijft inzetten en samen met collega-minister Brouns zoekt om alles te verbeteren en te optimaliseren. Duaal leren is iets heel belangrijks. Het laat de leerlingen kennismaken met de werkvloer en zorgt voor een betere match tussen de arbeidsmarkt en het onderwijs. Dat is zeker in tijden met een grote krapte op de arbeidsmarkt niet onbelangrijk. Ik ben het met u eens, minister, dat we de succesverhalen moeten benadrukken. U vindt daarin in mij wel een bondgenoot.

Het chemisch bedrijf BASF geeft tientallen duale leerlingen elk jaar een plek en meer nog, het geeft aan dat 70 procent van die leerlingen er ook effectief blijft. In kmo's en familiebedrijven hoor je heel wat positieve reacties. Ook de cijfers liegen er niet om. Het aantal scholen dat duaal leren aanbiedt, is verdubbeld en ook het aantal bedrijven is gestegen met bijna 130 procent. Dat zijn cijfers waar we niet omheen kunnen. Uiteraard is er altijd ruimte voor verbetering en dat ontkennen we zeker niet. Er is nog een onderbenut potentieel. Ik ben blij, minister, om te

horen dat u samen met collega-minister Brouns kijkt waar er problemen zijn en hoe die opgelost kunnen worden.

Een probleem is nog wat onderbelicht gebleven, al is collega Vandromme er kort op ingegaan, namelijk het feit dat er nog altijd een stigma kleeft op dat duaal leren. Leerlingen en ook ouders zien het traject als minder belangrijk dan, en als minderwaardig aan niet-duale opleidingen. Dat beeld moeten we wegwerken om hen ervan te overtuigen om te kiezen voor dat duale leren. In dat verband hebt u, minister, in mei aangegeven dat u een campagne zou ontwikkelen om dat duaal lesgeven beter kenbaar te maken. Die campagne is nu afgelopen. Hoe schat u die in? Hoe werd die ontvangen? Hoe is die campagne verlopen? Heeft die resultaten opgeleverd?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik geef eerst wat cijfermateriaal. In de aanloopfase van het duaal leren zijn er momenteel 1763 leerlingen waarbij de klassenraad heeft beslist dat het leerlingen zijn die kunnen worden klaargestoomd voor duaal leren. Dat is de intentie. In duaal leren zijn er ongeveer 2850 leerlingen en in het dbso zijn er nog 6000 leerlingen.

Mevrouw Vandromme, onze ambitie is absoluut om leerlingen zich te laten kwalificeren. Met veel van uw suggesties zijn we momenteel bezig, vooral in het kader van een versterkte aanpak tegen schooluitval. Maar we leggen al heel veel flexibiliteit aan de dag. Er is duaal leren en de aanloopfase, en vervolgens maken we een aanpak op maat mogelijk waarbij we een getuigschrift op maat op grond van de tweede graad, onderwijskwalificatie niveau 2, hebben ontwikkeld waarbij je heel specifiek een kwalificatie of een beroepskwalificatie of zelfs een deelkwalificatie kunt krijgen. Ik denk dat we heel flexibel zijn en op maat van de leerling proberen te werken.

Wat betreft de discussie dat het traject een dwangbuis is, wordt het voorbeeld van Volvo aangehaald. Ik kan u geruststellen. Ik heb daarnet gegoogeld en bij bol.com kun je smeernippels bestellen voor de Volvo. Dat zijn mogelijk oudere modellen, maar we hebben vandaag opnieuw iets geleerd. *(Gelach)*

De standaardtrajecten voor duaal leren zijn gebaseerd op de beroepskwalificaties die de sectoren zelf hebben gemaakt. *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

Ze kunnen die dus zelf bijsturen. Er wordt zelfs altijd een overeenkomst gesloten tussen de school en het betrokken bedrijf en er wordt per leerling een opleidingsplan opgesteld. Er is veel flexibiliteit. Uw smeernippels kunnen daarin aan bod komen. *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

In een opleidingsplan is het mogelijk om van bepaalde aspecten af te wijken en een grote mate van pragmatiek aan de dag te leggen, ook voor uw smeernippels. Al zeg ik misschien beter dé smeernippels. *(Gelach. Opmerkingen)*

Er wordt verwezen naar Duitsland. Daar zijn er ook standaarden. We vertrekken altijd van standaarden en zorgen voor de nodige souplesse. Dikwijls geldt daarbij ook: waar een wil is, is een weg. Als er obstakels zijn, komen die wel aan bod in het platform of in het Vlaams Partnerschap Duaal Leren. Daar zitten alle partners rond de tafel.

Dan is er nog de vraag over duaal lesgeven. Dat is een beperkt project, maar ik heb daar wel positieve resultaten van gekregen. We denken aan een soort verankering daarvan, maar het project over duaal lesgeven moet ook worden bekeken in het kader van mijn andere ideeën over het verhogen van de zijinstroom, al dan niet via flexi-jobs.

We proberen echt een succes te maken van duaal leren. Dat vereist flexibiliteit, maar flexibiliteit en kwaliteit zijn niet altijd elkaars bondgenoten. Wanneer we ruimte laten en op maat kunnen werken, moet het nog altijd gaan om een kwaliteitsvol traject. Dat is belangrijk. De werkgevers vragen leerlingen die gemotiveerd en talentvol zijn, en die niet altijd aan de slag kunnen, maar dat ook willen. Dat vereist ook dat we die opleiding maximaal kwaliteitsvol houden zodat het voor ouders en leerlingen een attractieve weg is. Dat is inderdaad een spanningsveld waarop we maximaal antwoorden proberen te formuleren. Dat is geen eenvoudige klus. Daarom laten we het Vlaams Partnerschap Duaal Leren regelmatig samenkomen. Daar zullen zeker nog verfijningen uit voortkomen. Ik blijf openstaan voor alle suggesties en voor concrete paden die we ter zake kunnen bewandelen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, ja, natuurlijk moet er altijd een aanbod zijn voor leerlingen die het gewoon moeilijker hebben, vaak om verschillende redenen, waarbij er een traject op maat mogelijk moet zijn. Dat is de groep die vroeger in het dbso zat.

Maar ik vind dat je eerlijk moet zijn. We hebben dat al honderd keer gezegd. Wat er vandaag op tafel ligt in verband met duaal leren is gewoon niet voldoende flexibel, niet voldoende modulair voor leerlingen. De uitdaging is om hen zoveel mogelijk competenties te laten behalen vooraleer ze op de arbeidsmarkt belanden. Vandaag worden zij allemaal in die aanloophase geduwd, terwijl we heel goed weten dat er een heel grote groep is die nooit zal doorstromen. En ook voor die groep moet er een kwalitatief aanbod zijn.

Maar goed, dat is het verhaal van het dbso, daarover zal ik de cijfers zeker nog eens goed opvragen in een schriftelijke vraag. Maar naast een specifiek aanbod voor die groep denk ik dat het cruciaal is dat we, als we ons technisch en beroeps-onderwijs willen herwaarderen, de lat daar inderdaad ongelooflijk hoog durven te leggen. Dat moet state of the art zijn. We hebben er alleen maar bij te winnen als bedrijven en scholen daar de handen in elkaar slaan. En ook daar moet er voldoende flexibiliteit zijn zodat er kan worden ingespeeld op de realiteit van elke werkvloer. En die is in elk bedrijf anders.

In mijn ideale wereld heb je een sterk opleidingsprofiel dat net zoals goede eindtermen niet doorslaat in details, maar flexibiliteit toelaat. Want waarom zouden we niet van een opleidingsplan vertrekken en aan een school de autonomie geven om te bekijken voor welke delen van dat opleidingsprofiel ze eventueel met verschillende bedrijven kunnen werken, zodat het niet met één bedrijf moet zijn? Ik zie daar zoveel potentieel in.

En u hoeft helemaal niet zo defensief te zijn, minister. Want het zijn inderdaad het onderwijsveld en de bedrijven die de vandaag bestaande opleidingsprofielen hebben opgesteld. En ze zeggen nu zelf dat ze hebben overdreven en dat het te gedetailleerd is. U bent minister van Onderwijs. Ik wil gewoon dat u erkent dat er een probleem is. U zegt dat we pistes moeten aanreiken. Mijn piste is: neem een initiatief, breng die sectoren weer rond de tafel om die opleidingsprofielen te herbekijken in het belang van dat duaal leren. We willen allemaal dat duaal leren een succesverhaal is. Ik denk echt dat er moet worden bijgestuurd om de opleiding aantrekkelijker te maken. Bij dezen doe ik dan ook graag de vriendelijke doch dwingende oproep om iedereen rond de tafel te brengen en snel de regelgeving bij te sturen. Want ik vrees dat we anders, zeker voor de technische richtingen, op een muur zullen botsen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik ben het daarmee eens. En ik ben het ook eens met u, minister. Het is geen gemakkelijke evenwichtsoefening. Enerzijds willen we inderdaad die kwaliteit, willen we dat de opleidingen breed genoeg zijn, dat de onderwijscomponent voldoende aanwezig is. We willen zeker niet dat we een soort goedkope, onmiddellijk inzetbare, zeer eenzijdige arbeidskracht opleiden in bedrijven.

En ik volg u ook: we moeten eigenlijk focussen op de succesverhalen om het systeem de lift te geven die het nodig heeft. Dan moet er misschien toch worden gekeken naar, ten eerste, die vereenvoudiging, en ten tweede, een nog betere communicatie. Bedrijven zijn niet vertrouwd met onderwijs en de onderwijsreggeving en de manier waarop er daar soms mee wordt omgesprongen. U zegt dat ze dan zelf wel kunnen afwijken van die opleidingsprofielen enzovoort. Dat is de manier waarop het soms in het onderwijs gebeurt: we hebben heel veel regels, maar we gaan er dan zelf creatief mee om. Nu goed, zij zijn die context wellicht niet gewoon.

We moeten dus verder inzetten op een goede communicatie. We moeten duidelijk maken wat mogelijk is. Want eigenlijk ben ik de grootste pleitbezorger. Er zitten echt zoveel opportuniteiten in dit systeem, maar ze worden absoluut onvoldoende benut.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik dank u voor uw antwoorden.

Ik herhaal graag waarmee ik begon: duaal leren heeft ongelooflijk veel potentieel, zeker in deze tijden van arbeidskrapte.

Minister, ik hoor bij u de bereidheid om alles te monitoren en goed op te volgen, in samenwerking met het Vlaams Partnerschap Duaal Leren. Maar het is ook belangrijk om te luisteren naar wie er effectief met die leerlingen op het terrein aan het werk is. Eigenlijk komt het erop neer dat we bruggen moeten bouwen.

Ik ga nog even in op de leerlingen die vroeger in het dbso zaten. Er is inderdaad een aanbod op maat. Maar die leerlingen zijn echt kwetsbaar. We moeten nadenken over een systeem waarbij we hen alle mogelijkheden geven, want we zijn tijd aan het verliezen. Ik hoor dat sommige leerlingen gewoon aan het wachten zijn totdat ze naar het volwassenenonderwijs kunnen overstappen aan de overkant van de straat van waar ze nu les volgen in het leerplichtenederwijs. In het volwassenenonderwijs kunnen ze immers zomaar, zonder een onderwijskwalificatie, die beroepskwalificatie krijgen. Eigenlijk zorgt het systeem er dan voor dat die leerlingen hun tijd verliezen en misschien andere dingen doen die ze beter niet zouden doen.

Minister, ik vraag u om dat echt vast te pakken, te monitoren en erover na te denken. Ik hoor in uw antwoord dat u ook bereid bent om dat te doen, waarvoor dank.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de rol van de centra voor leerlingenbegeleiding bij de doorverwijzingen naar het buitengewoon onderwijs

– 332 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Dank u, voorzitter. Minister, collega's, uit de inschrijvingscijfers van de vier grootste onderwijsverstrekkers blijkt dat het aantal kinderen in het buitengewoon onderwijs opnieuw stijgt. Dat is ook iets wat we hier de voorbije weken diverse keren hebben besproken en waarover we onze bezorgdheid hebben geuit.

Die stijging doet zich voornamelijk voor bij type 2 en type 9. Vooral de toename bij de kleuters valt op. Het is echt zorgwekkend dat steeds meer van onze allerjongsten in het buitengewoon onderwijs terechtkomen. Katholiek Onderwijs Vlaanderen wil onderzoeken wat de redenen daarvoor eigenlijk zijn.

Stefan Grielens, algemeen directeur van het Vrij CLB Netwerk, nuanceert de cijfers en verwijst onder andere naar de impact van de coronacrisis. Volgens hem is de impact van de gemiste schooldagen groter bij zwakkere leerlingen en worden ze daardoor mogelijk sneller doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs. We gaan er, volgens hem, te snel van uit dat het buitengewoon onderwijs dé oplossing biedt.

Dat is een vreemde uitspraak van het hoofd van het Vrij CLB Netwerk. Een leerling heeft immers maar toegang tot het buitengewoon onderwijs met een verslag dat werd opgemaakt door het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB). Het CLB moet voor de opmaak van een verslag een handelingsgericht diagnostisch traject hebben doorlopen.

Ondanks het CLB als poortwachter ligt het aantal kinderen in het buitengewoon onderwijs te ver boven wat we op basis van wetenschappelijke prevalentiecijfers mogen verwachten. Uit de Onderwijsspiegel 2021 van de onderwijsinspectie blijkt dat slechts een kwart van de centra beantwoordt aan de verwachtingen inzake handelingsgerichte diagnostiek. De helft van de centra benadert de verwachtingen en een kwart van de centra blijft beneden die verwachtingen. Het gaat slechts om acht onderzochte centra, maar het kan de uitspraak van het hoofd van de Vrije CLB's misschien wel beter kaderen.

Daarom heb ik twee concrete vragen voor u, minister.

Hoe reageert u op de uitspraak van de heer Grielens dat de gemiste schooldagen tijdens de coronacrisis mogelijk een impact hebben op het aantal doorverwijzingen naar het buitengewoon onderwijs?

Ziet u een verband tussen de kwaliteit van de handelingsgerichte diagnostiek door de CLB's en het hoog aantal verslagen buitengewoon onderwijs?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is natuurlijk zo dat ons Vlaams onderwijs wel wat geleden heeft onder de coronacrisis. Ik denk dat het nogal kort door de bocht is om te beweren dat daardoor meer leerlingen terechtkomen in het buitengewoon onderwijs. Ik wil wel benadrukken dat een CLB niet gewoon doorverwijst naar het buitengewoon onderwijs. CLB's staan in voor de opmaak van verslagen voor een individueel aangepast curriculum in het gewoon onderwijs of voor toegang tot het buitengewoon onderwijs. Het blijft uiteindelijk de keuze van de ouders en leerling of de leerling inschrijft in het gewoon of het buitengewoon onderwijs. Kiezen ze voor het gewoon onderwijs, komt het aan de school toe om een inschatting te maken van de redelijkheid van de aanpassingen die dan nodig zijn. Aan leerlingen die met een verslag les volgen in het gewoon onderwijs, wordt extra ondersteuning geboden via het ondersteuningsmodel, dat we momenteel aan het hervormen zijn.

De CLB's én hun handelingsgerichte diagnostiek zijn één onderdeel in een samenspel van partners waarbij de scholen voor gewoon onderwijs als eerste aan zet zijn. Ik wil ook het zwaartepunt bij de school leggen. Zij hebben een duidelijke verantwoordelijkheid op te nemen via hun beleid op het vlak van leerlingenbegeleiding. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de kwaliteit van de brede basiszorg en de verhoogde zorg en net daar zetten we op in omdat ze cruciaal zijn om zoveel mogelijk leerlingen goed te kunnen begeleiden in het gewoon onderwijs.

Enerzijds versterken we via de pedagogische begeleidingsdiensten waaraan we 3,5 miljoen euro hebben toegewezen. De onderwijsinspectie neemt sinds 1 september van verleden jaar ook het beleid op vlak van leerlingenbegeleiding altijd mee in de focus van de doorlichting waarbij ze nauw toezien op de kwaliteit van brede basiszorg en de verhoogde zorg. We hebben trouwens op vlak van de versterking nog extra middelen voorzien. Ik weet het niet vanbuiten, maar ik denk dat het in de orde van grootte van ongeveer 6 miljoen is, die ik ook wil inzetten voor de versterking van scholen op vlak van basiszorg en verhoogde zorg.

Na verloop van tijd komen dan de CLB's in beeld. Ook zij hebben tools om die brede basiszorg van de school te versterken via hun signaalfunctie en de verhoogde zorg met hun consultatieve leerlingenbegeleiding. Dat een CLB via het handelingsgericht diagnostisch traject tot het advies komt dat een leerling een verslag voor een individueel aangepast curriculum (IAC) moet krijgen, hangt dus niet enkel van het CLB af, maar van het samenspel tussen de partners. En in vele gevallen zijn daar zelfs ook nog welzijnspartners bij betrokken.

Om die samenwerking te versterken en dus leerlingen en leraren beter te kunnen ondersteunen, hechtten we op 8 juli 2022 onze eerste principiële goedkeuring aan het ontwerp van decreet over leersteun. Het ligt hier nog niet, maar ik denk dat we er al over gedebatteerd hebben in de plenaire vergadering. Het is een lijvig decreet omdat we een aantal belangrijke tekortkomingen van het huidige model willen wegwerken, maar ik wijs toch op enkele kleine artikels waarvan ik denk dat die wel een grote impact kunnen hebben op de samenwerking tussen de partners en daardoor het onderwijs en de leersteun aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zeker ten goede zullen komen.

Dan verwijs ik bijvoorbeeld naar het gegeven dat de school bij de opmaak en evaluatie van het beleid voor leerlingenbegeleiding relevante partners betreft. Voor bijkomende inhoudelijke expertise doet de school een beroep op het centrum voor leerlingenbegeleiding. Voor schoolondersteuning zoekt de school externe ondersteuning bij de pedagogische begeleidingsdienst, eventueel in samenwerking met externe partners. Voor expertise met betrekking tot het onderwijs aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften betreft de school het leersteuncentrum. Dat is ook voorzien.

In de fase van verhoogde zorg betreft de school het centrum voor leerlingenbegeleiding bij vragen of bij een stagnerende of negatieve evolutie. Dat kan aanleiding geven tot de inzet van consultatieve leerlingenbegeleiding of de start van de fase van uitbreiding van zorg. Tot slot adviseert het CLB de school om de pedagogische begeleidingsdienst te betrekken wanneer ze inschat dat de school structurele versterking nodig heeft in de fase van de brede basiszorg en de fase van de verhoogde zorg.

Momenteel zit ik trouwens ook nog aan tafel met de CLB-sector om te bekijken wat de mogelijkheden zijn om de CLB's verder te versterken en te professionaliseren op het vlak van die consultatieve leerlingenbegeleiding, op vlak van de handelingsgerichte diagnostiek en het handelingsgericht adviseren in het kader van leersteun, waarbij we ook oog hebben voor overdiagnose en therapeutisering. Maar ik probeer maximaal tegemoet te komen aan de bekommernis inzake administratieve lasten.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Dank u, minister, voor uw uitgebreide antwoord. Ik onthoud in elk geval dat u de uitspraak van het hoofd van het Vrij CLB netwerk op zijn minst vreemd en kort door de bocht vindt. Dat onthoud ik als eerste punt. Vervolgens hebt u het over verschillende partners die inderdaad samen met het CLB het al dan niet doorverwijzen naar het buitengewoon onderwijs kwalitatief moeten opvolgen. Uiteindelijk is het wel het CLB die het verslag opmaakt en de ultieme beslissing wordt op basis van dat verslag genomen. Vindt u de kwaliteit van die verslagen oké? De onderwijsinspectie is toch niet zo positief over de kwaliteit van die verslaggeving. Mijn concrete vraag aan u is wat uw mening daarover is.

Ik heb nog een vraag. Hoe verklaart u dat het aantal verslagen echt ver boven die prevalentiecijfers ligt? Voor type 9 is dat bijvoorbeeld al 2,5 keer meer. Kunt u dat ook nog een keer duidelijker uitleggen en ons zeggen wat u daar concreet van vindt?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, collega, voor uw vraag. Ik ben mij wat gaan verdiepen in de Onderwijsspiegels maar ik ben eerst gaan kijken naar wat het hoofd van het Vrij CLB Netwerk dan wel heeft gezegd. En ik lees in krantenartikelen dat hij aangaf dat we door de crisis eigenlijk allemaal gevoeliger zijn geworden voor de ontwikkelingsproblemen van kinderen. Hij leidt dan verder ook af dat leerkrachten en directeurs eigenlijk met een vergrootglas naar jongeren zijn gaan kijken en meer aandacht gaan hebben voor het feit dat er toch wel wat problemen zijn. Dat is misschien ook wel vanuit het idee dat kinderen alleen maar kunnen groeien als ze bij jongeren van hetzelfde niveau kunnen zitten, wat in elk geval mijn stelling niet is.

Maar als ik dan verder kijk naar de analyse van de handelingsgerichte diagnostiek die in de Onderwijsspiegel werd gemaakt, lees ik dat er bij de vrije CLB's en de CLB's in het algemeen — ik denk dat er van verschillende netten CLB's werden onderzocht — in twee gevallen de handelingsgerichte diagnostiek volgens de verwachting werd nageleefd. Maar ik heb er ook maar twee gevonden. Dus ik vraag mij dan af vanwaar die kronkel komt. Maar ik hoor het graag.

Iets wat ik wel graag verder onderzocht wil zien, minister, is of het kan dat er gewoon meer leerlingen met een verslag naar het buitengewoon onderwijs zijn doorgestroomd in vergelijking met vroeger? Dat kan natuurlijk ook. Ik weet niet of daar cijfers over zijn, of dat u daar ook naar gekeken hebt.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Naar aanleiding van de vraag van collega Vandenberghe ben ik ook een beetje terug gaan snuisteren want die stijging in het buitengewoon onderwijs houdt ons natuurlijk allemaal bezig, vooral vanwege het feit dat de grootste stijging in het kleuteronderwijs zit.

Je moet bedenken dat, als een CLB een verslag opmaakt, dat nooit van de ene op de andere dag is. Ze hebben daar inderdaad een heel handelingsgericht diagnostisch plan aan moeten laten voorafgaan, en de scholen hebben allerlei initiatieven moeten nemen binnen hun basiszorg. Het is dan toch frappant dat dat gebeurt. Ik had er opnieuw dat krantenartikel van De Standaard bijgehaald waarin iemand van de school zegt dat sommige van de kleuters rechtstreeks van het kinderdagverblijf naar hen doorstromen. Ook iemand van het Katrinahof in Antwerpen, dat een hele brede werking heeft rond mensen met een beperking maar ook een kinderdagverblijf heeft, zegt dat ze 112 plaatsen hebben in hun school en er 200 kinderen op

de wachtlijst staan. Sommige kinderen gaan vandaag gewoon naar huis, andere gaan naar het gewoon onderwijs zolang dat gaat, maar de meeste stromen dus ook door naar hun kleuterschool van het buitengewoon onderwijs.

Mijn vraag is of het CLB dan eigenlijk wel tussenkomt bij die doorstroming naar het kleuteronderwijs als die kinderen al in een bijzondere kinderdagverblijfplaats zitten. Men zegt dat ze rechtstreeks van het kinderdagverblijf komen. Dat is geen materie voor Onderwijs, een kinderdagverblijf valt onder Welzijn. Volgens mij zit het CLB daar ook niet tussen en toch gebeurt die doorstroming. Dus ik vroeg me gewoon af of er hier een verslag voor nodig is. Ik vond dat ook niet direct terug. Ik ben natuurlijk in het decreet basisonderwijs gaan zoeken maar daar spreekt men natuurlijk over het onderwijs en de verslagen die dan effectief nodig zijn om die doorverwijzing te kunnen doen. Ik vond hier niet meteen een sluitend antwoord op.

Wat de stijging van de doorverwijzingen in het kleuteronderwijs betreft — dat staat los van de vraag van collega Vandenberghe — was ik ook gaan zoeken in de geboortestatistieken om te kijken of er misschien gewoon ook meer kinderen geboren worden met een beperking maar dat wordt natuurlijk niet gespecificeerd. Ik weet niet, minister, of ik via een schriftelijke vraag aan u te weten kan komen of die cijfers worden bijgehouden. In de statistieken die openbaar zijn, wordt dat niet gestipuleerd, wat ik ook begrijp. Het is misschien een lastige vraag. Ik kan het niet in de openbare gegevens vinden of misschien toch niet na mijn oppervlakkige zoektocht. Maar ik vroeg me af of zoiets überhaupt wordt bijgehouden. Ik weet het niet en anders stel ik daar een schriftelijke vraag over. Maar ik weet niet of het bijgehouden wordt.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik denk dat velerlei vragen die momenteel gesteld worden, absoluut nog aan bod zullen komen bij de bespreking van het Leersteundecreet. Eerst zou ik iets willen tegenspreken in verband met de verklaring van mijnheer Grielens. Ik reageerde, voor alle duidelijkheid, op de vertaalslag die u geeft aan de quotes van mijnheer Grielens. (*Opmerkingen van Steve Vandenberghe*) Ik heb een vrij goede samenwerking met de man in kwestie en dat zal ook zo blijven. Je kunt niet zeggen dat de toename van de doorverwijzingen naar het buitengewoon onderwijs enkel te wijten zou zijn aan de coronacrisis. Ik denk dat we het erover eens zijn dat dat niet het geval is. Ik denk dat daar velerlei oorzaken spelen.

We hebben het recent in de plenaire vergadering nog over het type 9 gehad. Ik denk dat dat type van vrij recente makelij is. Als ik me niet vergis, is dat in de voorbije regeerperiode als dusdanig erkend. Ik heb daaromtrent ook wel wat getuigenissen gezien van experts zoals professor Roeyers die toch een autoriteit is als het over autisme gaat. Hij wijst er ook wel op dat er toch een zekere overdiagnose is, dat het aantal kinderpsychiaters dat tot die diagnose komt, wel gevoelig aan het stijgen is. In het kleuteronderwijs bestond het voordien niet en daarom is er natuurlijk een grote stijging, maar anderzijds wijst dat wel op een bepaalde nood en ook wel op een aanbod dat een vraag creëert.

Ik denk dat CLB's het ook moeilijk vinden om geen verslag te schrijven als een expert, een kinderpsychiater, een diagnose toekent. Dat is ook een moeilijkheid en er zijn inderdaad meer mensen die naar een kinderpsychiater gaan en vervolgens een diagnose krijgen, waarbij het voor alle partners en zeker ook voor het CLB wel iets moeilijker is om daar tegenin te gaan.

Ik denk dat globaal genomen uw bezorgdheden, de werkwijzen van de CLB's en hun rol in dat partnerschap net ook de inzet vormen van de bespreking in het kader van het Leersteundecreet. Daaromtrent zit ik ook echt samen met de CLB's, omdat zij de rol van gatekeeper, die u hen verweet, ook niet voor zichzelf zien weggelegd.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Maar, minister, het is een letterlijk citaat van mijnheer Grielens. Ik ga niet kort door de bocht. Ik heb hem letterlijk geciteerd. Als er iemand kort door de bocht gegaan is, is het wel de betrokken persoon en niet ik. Ik versta uw opmerking dus niet goed. Hij heeft dat letterlijk gezegd. Ik kan maar lezen of voorlezen wat hij letterlijk zegt. En nu trekt hij zijn woorden via collega Vandromme waarschijnlijk een beetje in omdat hij beseft dat hij kort door de bocht is gegaan. Maar ik vind het toch wel heel gevaarlijk en een stuk tendentius om dergelijke zaken te gaan poneren in toch al moeilijke tijden.

Maar goed, wij zijn van mening dat de leerlingen recht hebben op ondersteuning en meer dan dat ze vandaag krijgen. Want leerkrachten in het gewoon onderwijs kunnen dat nu natuurlijk allemaal niet bolwerken en trekken echt dagelijks aan de alarmbel en dat is niet meer dan terecht. Als de leerkrachten meer ondersteuning zouden krijgen, zou het voor de leerlingen wel lukken om onderwijs te volgen in het gewoon onderwijs. We zijn het er natuurlijk over eens dat dat niet geldt voor allemaal, maar voor veel leerlingen wel. We vinden het bijzonder jammer dat het buitengewoon onderwijs nu voor al te veel, en ook voor veel kleuters, de enige optie is. Ze krijgen geen eerlijke keuze en dat heeft de reportage van Pano van enkele weken geleden ook duidelijk aangetoond. Wij zijn nog veraf van het VN-verdrag dat daarvoor geschreven wordt. Uw motto is: "Gewoon onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het moet." Maar ik ga afsluiten met nogmaals te zeggen dat wij voor dat inclusief onderwijs zijn. Maar de mensen in het gewoon onderwijs moeten dan wel voldoende middelen en ondersteuning hebben om dat te kunnen waarmaken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de digitalisering in het hoger onderwijs
– 274 (2022-2023)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Minister, de digitalisering in het hoger onderwijs heeft, zeker sinds de coronacrisis, een hoge vlucht genomen. Uit de jaarlijkse bevraging door de academische uitgeverij Acco blijkt echter dat er nog verbetering mogelijk is. Alles kan altijd beter en dat geldt ook voor de digitalisering van het hoger onderwijs.

Uit de bevraging bij zowel studenten als docenten blijkt dat het overgrote deel van de docenten vandaag standaard een digitaal luik aan de lessen toevoegt. Zowel studenten als docenten vinden blended studiemateriaal belangrijk. Maar over de concrete invulling van dat digitale luik is nog werk aan de winkel. Wat zet je online, wat geef je mee op papier, wat via een online video, wat tijdens een fysieke les met opnames van de lessen? Hoe zet je digitale media effectief in tijdens de lessen? Hoe ontwikkel je een krachtige leeromgeving zowel on- als offline? Dat is de hamvraag. Het zijn belangrijke afwegingen die, als je ze goed maakt, een maximaal leereffect kunnen genereren. Op die manier kan het digitale luik echt ondersteunend werken. Dat is echter vandaag nog steeds niet het geval.

Voor het basis- en secundair onderwijs heeft u in volle coronacrisis, minister, een heuse Digisprong uitgerold. Op die manier wou u de achterstand die ons onderwijs had inzake digitalisering, ombuigen naar een voorsprong. Daar valt veel over te

zeggen, maar dat is niet het voorwerp van mijn vraag. Voor het basisonderwijs kondigde u in oktober 2022 zelfs heuse bootcamps aan. De bedoeling van deze bootcamps is om schoolteams uit het basisonderwijs op korte tijd veel te laten bijleren over digitale didactiek. U trekt hiervoor 1 miljoen euro uit.

Het is goed dat u oog heeft voor de noden van de leerkrachten basisonderwijs inzake digitalisering. Maar ook in het hoger onderwijs leeft die nood. Om daaraan tegemoet te komen heeft u, met relancemiddelen, een Voorsprongfonds project-middelen ter beschikking gesteld aan het hoger onderwijs. Een van de speerpunten van het Voorsprongfonds was versterkt inzetten op digitale onderwijsvormen. Er werden voor dit speerpunt 78 projecten goedgekeurd. De projecten van het Voorsprongfonds lopen uiterlijk tot 15 oktober 2023. Hierover heb ik volgende vragen, minister.

Hebt u al zicht op tussentijdse resultaten van het project Voorsprongfonds, in het bijzonder het derde speerpunt?

Hoe worden de inzichten van het project Voorsprongfonds ingezet binnen het hoger onderwijs om digitale lesvormen te versterken? Hoe zullen de inzichten verder worden verspreid binnen en tussen de hogeronderwijsinstellingen?

Is er binnen het Voorsprongfonds ook aandacht om op een kostenbewuste manier om te gaan met digitaal onderwijs?

Op welke manier wilt u ervoor zorgen dat digitale en papieren leermiddelen niet dubbelop worden gebruikt, met alle milieu- en financiële kosten tot gevolg, maar elkaar net versterken?

Zijn er bepaalde kwaliteitscriteria waarop de projecten zullen worden beoordeeld? Hoe zal de effectiviteit van de projecten gemeten worden?

Flankerend aan de toekenning van de projecttoelagen gaf u aan een traject op te starten voor de visieontwikkeling over een toekomstgericht en wendbaar Vlaams opleidingsportfolio en het versterken van levenslang leren in het hoger onderwijs. Wat is de stand van zaken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is intussen al enige tijd geleden, namelijk op 9 september 2020, dat ik voor de eerste keer samenzat met experts rond digitale mogelijkheden in het onderwijs. Vanuit de hogescholen en universiteiten bekeken we wat er aan wetenschappelijk onderzoek reeds bestaat en hoe we dat behapbaar in een visietekst konden gieten voor de hogeronderwijsinstellingen. De werktitel van het eerste overleg was toen nog 'digitale transformatie in het hoger onderwijs, startavond blended learning'. Verschillende professoren en docenten gaven toen een presentatie over hun jarenlange onderzoek. Er werd daarbij vooral aandacht besteed aan de mogelijke valkuilen, waar er leerwinsten geboekt kunnen worden en hoe we praktische handvaten mee kunnen geven aan onze assistenten, docenten en professoren.

Ik heb hen toen uitdrukkelijk gevraagd welke acties ik daar als minister van Onderwijs beleidsmatig tegenover zou kunnen plaatsen. Daar is de idee van het Voorsprongfonds uit voortgekomen.

Hetgeen we van de experts konden leren, hebben we meegenomen in het Voorsprongfonds en aangereikt aan het hoger onderwijs om verder mee aan de slag te gaan. Zoals u weet, werden er dan nog twee bijkomende uitdagingen in het Voorsprongfonds verwerkt, namelijk levenslang leren en het aspect van rationalisatie van het opleidingsaanbod.

In februari 2021 zijn we gestart met de uitrol van het Voorsprongfonds, in het kader van de relance na de coronacrisis. Als eerste initiatief heb ik een visienota op de Vlaamse Regering gebracht dat het raamwerk voor dit fonds weergeeft. We willen de onderwijsinstellingen ondersteunen bij het kwaliteitsvol verduurzamen van nieuwe werkvormen binnen het hoger onderwijs, waarbij een ideale mix van fysiek onderwijs op de campus en digitaal onderwijs op afstand wordt nagestreefd.

Binnen het Voorsprongfonds hadden de instellingen de mogelijkheid om hiervoor projecten in te dienen. Ze hebben dat ook gedaan. Uiteindelijk hebben we binnen dit speerpunt 78 projecten goedgekeurd, voor een totaalbedrag van bijna 30 miljoen euro. Al die projecten zijn door een jury van een advies voorzien. Alle instellingen dienden een project in binnen dit speerpunt. Bij de jurering was samenwerking tussen de instellingen een belangrijk criterium, daardoor namen we een rationele inzet van middelen mee. Een Vlaanderenbrede uitrol is hier verzekerd.

Gezien de korte looptijd van het Voorsprongfonds – twee jaar – werd er geen tussentijdse rapportering voorzien. De eindrapportering is in het najaar van 2023.

Op dit moment is het vooral aan de instellingen zelf om aan de slag te gaan met de resultaten van de projecten. Verschillende instellingen hebben al in hun aanvraag laten weten dat ze op grond daarvan in gesprek zouden gaan met andere onderwijsinstellingen. Het is natuurlijk ook zo dat de instellingen in hun projectaanvraag zelf de verwachte 'outcomes', zowel kwalitatieve als kwantitatieve doelstellingen, hebben vooropgesteld, en ook elementen voor een verdere uitrol.

Flankerend aan de toekenning van de projecttoelagen zal een traject worden opgestart voor de visieontwikkeling over het versterken van levenslang leren in het hoger onderwijs en 'microcredentials'. Deze trajecten zullen nog niet onmiddellijk opgestart worden. Het is belangrijk om eerst de projecten van de instellingen te laten uitrollen zodat we kunnen leren wat we kunnen meenemen. Er is ook al veel voorhanden vandaag. Ik wil vertrekken van wat er al bestaat en daarop voortbouwen. Zo zal ik bijvoorbeeld voor wat betreft levenslang leren vertrekken van wat het Vlaams partnerschap levenslang leren reeds heeft ontwikkeld.

Tot slot wil ik wel meegeven dat het hier om grote veranderingen gaat waarvoor de instellingen de nodige tijd moeten krijgen om zich aan te passen. Door de coronacrisis hebben de docenten, professoren en medewerkers hun lessen, hun evaluaties en examens aan ongeziene snelheid moeten aanpassen en de nodige flexibiliteit aan de dag moeten leggen. Het is belangrijk dat ze nu de tijd en ruimte krijgen om zich te organiseren rond deze nieuwe onderwijsmethodes en de voordelen van het digitale kunnen implementeren. Het is normaal dat er nu nog docenten en professoren zoekende zijn. Dat kan, dat mag. Ik ben ervan overtuigd dat we finaal positieve zaken uit de coronacrisis gaan overhouden, niet alleen in het leerplichtonderwijs maar ook in het hoger onderwijs op vlak van blended learning. Ook de impact van het Voorsprongfonds zal niet onmiddellijk zichtbaar zijn, maar de effecten gaan wel duurzaam zijn.

Los daarvan ben ik ervan overtuigd dat er altijd verbetering mogelijk is. Er zullen blijvend nieuwe inzichten en nieuwe technologieën en methodologieën zijn. Dat zal ook blijvend uit de jaarlijkse bevestigingen komen. Dat is goed, dat zorgt voor vooruitgang. Zolang we daarmee aan de slag gaan, zie ik er geen probleem in.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Het is een heel goede zaak geweest, minister, dat u de ingrijpende digitale switch waartoe corona het hoger onderwijs heeft gedwongen, heeft aangegrepen als 'never waste a good crisis'.

De docenten hebben op dat moment via de digitale leerplatformen tools ontdekt waarvan we niet wisten dat ze bestonden, dat ze aanwezig waren of waartegen er ook wel weerstand was om ze te gebruiken. Ik herinner me legendarische discussies in vakgroepzalen over opnames. Er was de angst om een fout te maken die dan op beeld en video zou blijven staan. Intussen zijn die ingeburgerd, maar nog niet volledig, in die zin dat er universiteitsbreed nu wel regels worden gemaakt over bijvoorbeeld streaming. We zien dat wanneer docenten blijven streamen de studenten wegblijven. Daarom heeft de rector van de VUB bij de aanvang van het academiejaar de studenten opgeroepen om naar de les te komen. De digitale tools zijn een fantastische aanvulling, maar mogen het fysieke contact niet vervangen.

Minister, het is heel goed dat deze 78 projecten lopende zijn. U doet met die 30 miljoen euro ook een belangrijke injectie. Mijn bijkomende vraag is of u zicht heeft op de verdeling ervan over de hogescholen en universiteiten. Zijn die middelen gelijkmatig verdeeld of is er één universiteit of hogeschool die meer inzet dan de andere? Wat kunnen we doen om ze allemaal mee te krijgen?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Binnen het Voorsprongfonds worden vandaag inderdaad een aantal bijzonder interessante projecten uitgevoerd. Wat ik me afvraag, is hoe we ervoor kunnen zorgen dat de beste projecten zullen doorstromen in ons onderwijs. Ik heb al heel vaak gezien – ik ga ondertussen ook al een tijdje mee, ik ben ook wat ouder aan het worden – dat goede projecten en goede onderzoeken die gebeurd zijn ergens in een kast stof liggen te vergaren, terwijl het zonde is dat er geen ruime verspreiding van is. *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

Mijn vraag, minister, is: hoe gaat u zorgen dat de topprojecten die hier uitkomen doorgang zullen vinden in ons Vlaams onderwijs? Dat is een heel belangrijke vraag en ik had er graag een antwoord op. Als u er vandaag geen antwoord op heeft, zou ik graag hebben dat u erover nadenkt hoe u dat wilt doen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Het toeval wil dat ik begin deze week een antwoord van u heb gekregen, minister, op een schriftelijke vraag hierover. Het zal wel geen toeval zijn dat het antwoord ongeveer hetzelfde was als wat u vandaag heeft gezegd. Dat geeft blijk van enige consequentie. *(Gelach)*

De vraag van collega Segers geeft ons de ruimte om er wat dieper op in te gaan. We hebben het er in deze commissie al een aantal keren over gehad. Ik heb ook al een aantal keer gezegd dat we stappen moeten zetten naar blended leren. We moeten opletten dat we niet altijd rond digitaliseren blijven hangen, we moeten stappen zetten naar blended leren. Dat is een goed evenwicht tussen het digitale en het contactonderwijs.

U hebt aangegeven, minister, dat u hebt gesproken met een aantal experts uit hogescholen en universiteiten, proffen en docenten et cetera. Een belangrijke stakeholder, daar zijn we allemaal van overtuigd, zijn uiteraard de studenten. Ik spreek heel vaak met groepjes studenten en ik merk wel een evolutie. Een jaar geleden ongeveer was het zeer belangrijk en hebben we ervoor gevochten om de studenten in de aula te krijgen in het kader van de coronacrisis. Het was belangrijk dat ze in de aula konden zijn voor het mentale welzijn. Vandaag horen we van de studenten dat de digitalisering voor hen echt belangrijk is om op een moderne manier te kunnen leren. Die vragen verschuiven dus vandaag wel een beetje.

Mijn vraag naar u is de volgende. U ontving heel wat experts, hebt u recent ook nog met studenten daarover contact gehad? Zullen de resultaten die uit het Voorsprongfonds voortvloeien gedragen zijn door een grote betrokkenheid van de studenten?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat het laatste betreft, zitten we op heel regelmatige basis ook daaromtrent met de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) samen.

De discussies over hybride onderwijs lopen wel wat uiteen. Ik herinner me bij de start van de coronacrisis de grote discussies aan diverse faculteiten en hogescholen. Je zou denken dat het iets generationeels is, maar dat was helemaal niet het geval. Het liep er dwars doorheen, waarbij sommige docenten en professoren inderdaad volledig afkerig stonden ten opzichte van welk afstandsaanbod dan ook. Ik denk dat vandaag de inzichten door de noden op dat vlak, gewijzigd zijn. Maar voor alle duidelijkheid en wat mij betreft: ik spreek ook liever over hybride onderwijs waarbij afstandsonderwijs een aanvulling vormt op contactonderwijs, en geen vervanging. Het biedt mogelijkheden tot een mengvorm.

Wat de spreiding betreft, heb ik vastgesteld dat alle hogeronderwijsinstellingen die participeren in het kader van het Voorsprongfonds op dat speerpunt hebben ingezet. De verdeling kunt u er zelf op naslaan, die staat op de website. Ik kan het niet vanbuiten zeggen. Ongetwijfeld zal dat anders liggen voor de verschillende hogeronderwijsinstellingen. Gelukkig variëren onze hogeronderwijsinstellingen en de ene zal misschien meer hebben ingezet op bijvoorbeeld artificiële intelligentie – ik zeg maar wat – of op nieuwe opleidingen, dan op dit speerpunt.

De doorstroming is een criterium. We willen absoluut als doelstelling dat alle middelen die we voorzien, niet alleen ten bate zijn van de betrokken indienende hogeronderwijsinstelling zelf, maar ten voordele van het hele hogeronderwijslandschap in Vlaanderen. We willen de goede praktijken absoluut 'dissemineren'. Dat woord heb ik in dit beleidsdomein leren kennen. Ik had daar tevoren nog nooit van gehoord. En in allerhande nota's van de administratie kwam ik dat tegen. Het is een trendy woord maar ik vind het verschrikkelijk. Het gaat gewoon over het verspreiden van die goede praktijken. Dat gaan we zeker doen. Het is net een van de doelstellingen van het Voorsprongfonds.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Dank u wel, minister en collega's, voor de interessante en belangrijke aanvullingen. Het is een goed initiatief. Nu moeten we ervoor zorgen dat de opbrengsten van die 78 projecten een meerwaarde kunnen zijn in het onderwijs, zowel voor de docenten als voor de studenten.

Collega Warnez, u zegt dat de noden verschuiven. Ik heb de indruk dat de aula's nog altijd vrij leeg blijven. Het contactonderwijs is niet alleen belangrijk voor het mentale welzijn. Het gaat echt over docenten die moeten kunnen aanvoelen of de studenten mee zijn of niet. Inderdaad, dat is de basis. Blended learning is een essentieel onderdeel van het onderwijs geworden, waarvan we de baten ook zien. Studenten blokken met de opnames van de lessen en het digitale materiaal erbij. Dat komt hen ten goede.

Het is inderdaad ook heel belangrijk om de stem van de studenten mee te nemen. Maar u zegt dat daar al op wordt ingezet. Dat is essentieel om de digitalisering ten goede te brengen.

En dan ten slotte het aspect dat collega Danen heeft aangeraakt: de kennisdeling is essentieel. Het is essentieel dat de best practices worden verspreid. Ik hoop dat u de universiteiten en hogescholen kunt aansporen om daar effectief werk van te maken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.